

George Bernard Shaw (1856–1950)

Pygmalion

PŘEKLAD
ÚPRAVA

MILAN LUKEŠ
KLÁRA ŠPIČKOVÁ
PAVEL ŠIMÁK

REŽIE
DRAMATUGIE
SCÉNA
KOSTÝMY
HUDBA
POHYBOVÁ SPOLUPRÁCE

PAVEL ŠIMÁK
KLÁRA ŠPIČKOVÁ
PAVEL BORÁK
BLANKA TESAŘOVÁ
ZDENĚK KRÁL
DENNY RATAJSKÝ

OSOBY A OBSAZENÍ:

LÍZA DOOLITTLOVÁ
PROFESOR HENRY HIGGINS
PLUKOVNÍK PICKERING
PANÍ HIGGINSOVÁ
ALFRED DOOLITTLE
PANÍ EYNSFORD-HILLOVÁ
SLEČNA EYNSFORD-HILLOVÁ
FREDDY EYNSFORD-HILL
PANÍ PEARCEOVÁ,
VELVYSLANCOVA CHOŤ
MALÝ DICK, ČUMIL
VELVYSLANEC
KOMORNÁ PANÍ HIGGINSOVÉ
KOMORNÍCI, STRÁŽNÍCI,
ŽEBRÁCI AJ.

Lada Bělašková
David Viktora
Petr Houska
Veronika Forejtová
František Večeřa
Marie Logojdová
Renáta Klemensová
Igor Orozovič

Anna Cónová
František Strnad
Miroslav Rataj
Jana Tabrea

David Schreiber
Lukáš Šustr
Jiří Kozák / René Šmotek
Natálie Holíková
Jana Tabrea
Ivana Martáková

Premiéra 2. února 2012 v 18.30 hodin
v Divadle Antonína Dvořáka

Představení řídí	Marta Celárková
Text sleduje	Hana Heralová
Technický šéf	Stanislav Muntág
Jevištní mistři	Jan Benek, Radim Duraj
Mistr osvětlení	Radko Orenič
Mistr zvuku	Otakar Mičoch
Mistrová vlásenkárny	Eva Celarková
Mistrová garderoby	Růžena Mauerová
Mistrová rekvizit	Alexandra Václavíková
Šéf výpravy	David Bazika
Vedoucí umělecko-dekoračních dílen	Barbora Macháčová
Vedoucí výroby kostýmů	Eva Janáková

Scénické dekorace vyrobily umělecko-dekorační dílny NDM.

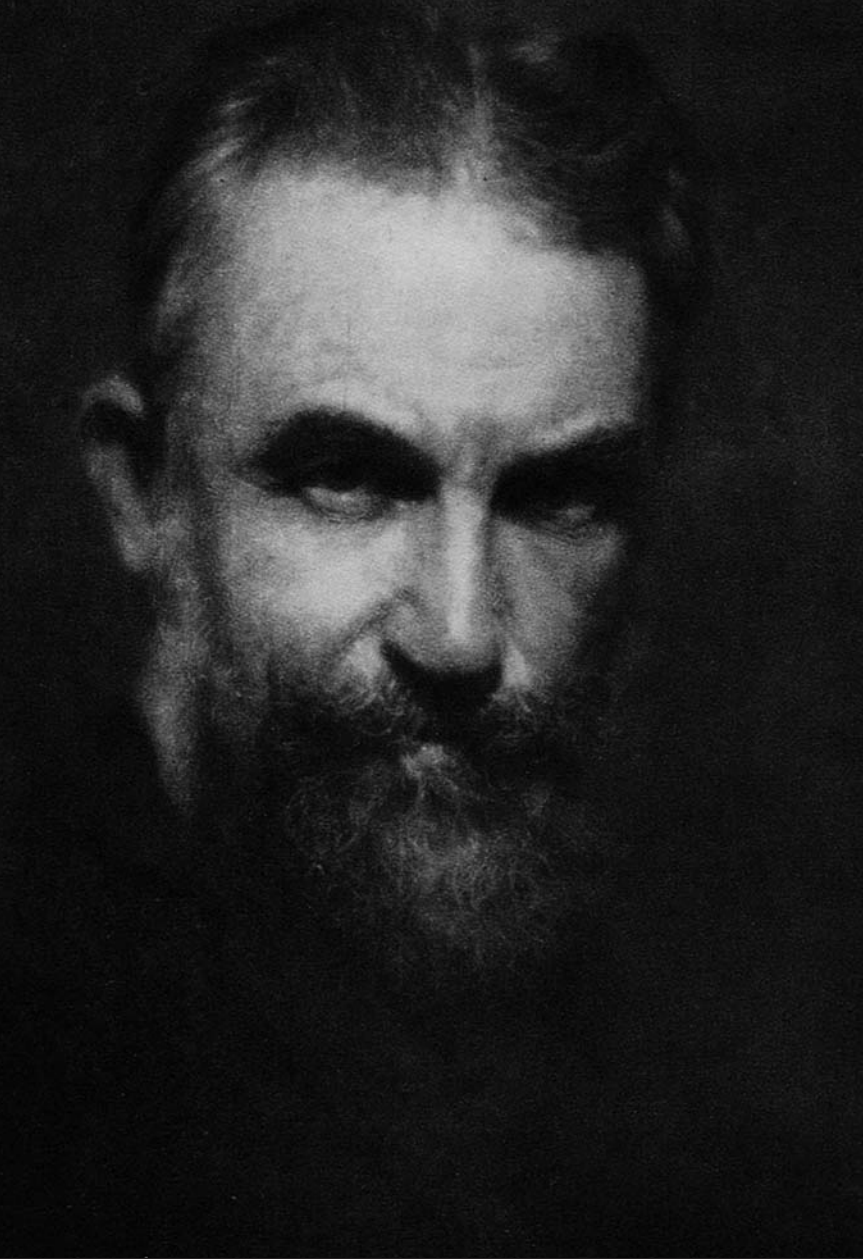
Technolog – Martin Dušek, mistr čalounické dílny – Petr Missig, mistr malířsko-kašérské dílny – Jaroslav Macháč, mistr truhlářské dílny – Radomír Maschke, mistr zámečnické dílny – Milan Rous, mistr zbrojářsko-šperkařské dílny – Jaroslav Dovalil

Scénické kostýmy a doplňky vyrobily krejčovny NDM.

Mistrová dámské krejčovny – Iva Koplová, mistrová pánské krejčovny – Jiřina Richtrová, modistka-dekoratérka – Věra Siostrzonková

Nikdy neříkejte „ne“, když myslíte „ano“.

William Glasser

George Bernard Shaw (1856–1950)

Zázrak přírody

Fenomenální osobnost George Bernarda Shawa lze těžko popsat několika větami. Před sto lety svou popularitou zastínil takové autory, jakými byli Shakespeare nebo Milton. Byl znám jako publicista, myslitel, romanopisec, kritik, politik, dramatik a také jako významný divadelník. Šedesát let nepřetržitě tvořil. Shawovské literatury je tolik, že stačí sáhnout na polici a zřítí se na vás celá knihovna. Počtem svého literárního odkazu skutečně Shaw Shakespeara několikrát překonal. Desítky dramát, romány, povídky, eseje. Tisíce článků – sám sebe totiž považoval především za žurnalistu. Tisíce dopisů – psal je snad denně a jen tak mimochodem, jaksi „navíc“. Dochovaly se také stohy poznámek, které si črtal na divadelních zkouškách nebo na střeše londýnských autobusů. Dnes je shromažďují celé badatelské týmy, kterým se tak postaral o celoživotní povolání. Lope de Vega napsal asi jeden tisíc pět set dramát a Cervantes ho nazval zázrakem přírody. Shaw se mezi takové moderní zázraky přírody objemem své činnosti může počítat.

Otec asociál, matka vzor

Shaw pocházel ze staré, ale dosti zchudlé protestantské rodiny. Jeho otec byl neúspěšným obchodníkem s obilím, stal se z něho alkoholik a nestaral se o synovo vzdělání. Shaw brzy poznal praktický život, protože se již od patnácti let musel sám živit (pracoval jako úředník v dublinské realitní kanceláři). Jediný pozitivní vliv na něj měla jeho matka, která se věnovala hudbě. Roku 1873 opustila manžela a odjela se svým učitelem zpěvu do Londýna, kde začala zpěv sama vyučovat. Roku 1876 přijel Shaw do Anglie za matkou a nevrátil se do Irska dalších třicet let (a to ani na otcův pohřeb). Psal články o hudbě do časopisu *The Hornet* (*Sršeň*) a vzdělával se jako samouk v knihovně Britského muzea, mimo jiné četbou partitur Richarda Wagnera a děl Karla Marxe, jehož myšlenky o třídním boji a revolučním poslání dělnické třídy však nepřijal. Stal se nadšeným propagátorem norského dramatika Henrika Ibsena a od roku 1879 navštěvoval také akce různých filozofických a politických společností.

Proti chudobě

Přednášky amerického ekonoma Henryho George (1839–1897), zejména jeho teorie o vzniku chudoby, ho přivedly k reformnímu socialismu. Založil proto roku 1884 společně s britským labouristickým politikem, ekonomem a publicistou Sidneyem Jamesem Webbem (1859–1947) tzv. Fabiánskou společnost (*Fabian Society*), která šířila teorii fabiánského socialismu. Její členové odmítali násilí, zvláště Marxovy myšlenky o nastolení socialismu revolučním bojem, a připravovali porážku kapitalismu pomocí postupných reforem a parlamentní cestou.

V této době se Shaw prosadil jako výtvarný, hudební a později i literární a divadelní kritik. Jeho výtvarné a hudební recenze vycházely v londýnském časopise *The World* (*Svět*) a v irském nacionalisticky orientovaném časopise *The Star* (*Hvězda*), divadelní kritiky psal i pro časopis *Saturday Revue* (*Sobotní revue*).

Roku 1898 se Shaw oženil s Charlottou Payne-Townshendovou. Bezdětné a vcelku šťastné manželství skončilo roku 1943 Charlottinou smrtí a bylo otřeseno pouze roku 1914 Shawovou láskou k herečce Stelle Campbellové (představitelce Lízy Doolittlové).

„Vyráběl jsem jednu hru za druhou. *Fannina první hra* – to byl nevídaný úspěch a těch šest set představení mi přineslo výtěžek, o jakém se mi nikdy nesnilo. A za takové situace jsem si vážně sedl k práci na hře, kterou jsem dávno chystal pro paní Campbellovou – byl to *Pygmalion*, a na počátku roku 1911 jsem hru dopsal.“

G. B. Shaw

Jean-Léon Gérôme, *Pygmalion a Galatea* (1890)

Agnolo Bronzino, Pygmalion a Galatea (1530)

Co je to *Pygmalion*?

Kdysi lidé znali podivuhodný mýtus. Kyperský sochař jménem Pygmalion vytesal z kamene překrásnou sochu dívky. Do svého mistrovského díla se vášnivě zamiloval. Zdobil sochu šperky, oblékal ji, vyprávěl jí o světě, večer ji nosil na lože. Bohyni lásky Afrodítě se zželelo mistra Pygmaliona, a tak jednoho večera vdechla do dívčina kamenného srdce život. Užaslý sochař hleděl na dokonalý výtvar, jehož hrud se poprvé pohnula. Přitiskl k soše své rty a ona mu polibky vracela. Tak byla stvořena Galatea, kterou Pygmalion okamžitě pojal za manželku. Jejich dcerou (podle jiné verze synem) byla Pafos. Její jméno dnes nese město Pafos. A Pygmalion se stal nejšťastnějším a nejvděčnějším mužem na světě... Kromě toho, že byl tento námět mnohokrát výtvarně zpracován, je mýtus o Pygmalionovi pro diváky prakticky neznámý. Končí velkým happy endem, byť v něm někteří z vás možná cítí ironický, a někteří dokonce tragický potenciál. Mýtus ale nezná ironii, a už vůbec ne tak dokonale, jak ji uměl použít G. B. Shaw – Ir, který učil Angličany jejich vlastním způsobem... Jako stvořitel novověkého *Pygmaliona* vdechl život mistrovskému dílu, v němž profesor Higgins nepracovává hrubý kámen, ale kultivuje dívku z ulice (vyjde to skoro nastejno). Jeho výtvar Liza Doolittlová se stala jednou z nejslavnějších hrdinek 20. století. Seznam hereček, které se vžívaly do role, v níž se z vulgárního spratka promění v princeznu, je opravdu dlouhý – Češi uvedli hru mezi prvními (v roce 1913 v Praze, v tomtéž roce byl *Pygmalion* uveden ve Vídni a v Berlíně, až v r. 1915 vyšla hra poprvé tiskem). Když byla roku 1914 premiéra v Londýně, šokovala diváky, zároveň je dojala, pobavila, a nakonec nadchla. K nesmrtelnosti příběhu výrazně přispěla i pozdější muzikálová verze *My Fair Lady* (1956).

Shaw ve své době ale nerozechával jen romantickou strunu příběhu, *romantické divadlo* mu dokonce bylo svým způsobem odporné. Nesmíme zapomínat na to, že byl vynikajícím kritikem a jeho ironické postřehy o společnosti (či o vztazích mužů a žen) neztratily oslnivost svých záblesků ani dnes. Shaw vlastně navázal na slavného Oscara Wilda. Autor chápe ironii jako jedinečný prostředek k tomu, aby s vtipem, nadhledem a elegancí, bez hořké jízlivosti vystavil kritice špatné vlastnosti lidí, které považuje za hloupé a nebezpečné. Ironie mu také umožňuje vyhnout se laciné sentimentálnosti. Případ pro-

fesora Higginse není tedy jen pohádkou (kterak chudá dívka ke štěstí přišla) pro dospělé. Autor si pohrává s tématem ženské emancipace a lidské důstojnosti. Jeho profesor Higgins není stvořitelem nového člověka v duchu všemohoucí lásky (jako v antickém mýtu), ale pouhé pýchy. Následná ztráta identity, s níž se Líza potýká, protože poznala nablýskaný svět těch „šťastnějších“ a náhle nepatří „nikam“, je vzdáleným zrcadlem dnešních problémů s osvětovou snahou učit jiné lidi, co je to naše civilizace. Hra pranýřuje předsudky, falešné mesiášství, společenské konvence a pokrytectví vyvolené vrstvy občanů. Shaw se ale nestaví ani na stranu chudiny nebo střední třídy. Dělá si inteligentní legraci ze všech. Díky ironii elegantně obchází patos, který číhá v prohlubujícím se vztahu profesora a jeho žáčky. A přestože je dnes hra *Pygmalion* vnímána jako romantický a komediální titul, rozhodli jsme se akcentovat krutost profesorova experimentu a „citovou invaliditu“ z nepřiznané lásky. Sám Shaw totiž ponechává konec otevřený znepokojivým otázkám...

Shaw hledá Higginse

Kde najdu hrdinu, který se Vám na jevišti vyrovná? Jste šťastná, když můžete hrát s červy. Hrajte si Pygmaliona s Higginsem za dvacet liber týdně, ale příjem za jedno představení nebude ani dvě stě liber. Vaše diváky tvoří více než z poloviny ženy: neuspokojíte jejich touhu, aby si mohly idealizovat muže; jak by si taky mohly idealizovat ubohého zaměstnance s ještě ubožejší gáží, kterého Vy na scéně zaženete levou rukou do kouta? Červi nikdy nedělají potíže; a v hrách, které se dají hodně režirovat, jsou dokonce ideálním souborem. Ale mé hry se musí hrát – a tvrdě hrát! Kdo tedy bude tím, jenž Vás doplní? Pochopte to, Stello! Musíte mít velikého Higginse! Nechci ruinovat Vás ani sebe. Nemohl bych tě tolik milovat, má drahá, kdybych nemiloval peníze ještě víc!

Shaw Stelle Campbellové (Líza Doolittlová)

Stella Campbellová (1865–1940)

Pokus o znárodnění amerického průmyslu

Shaw se kromě psaní pokoušel o uplatnění v politice, ale jeho snahy byly méně úspěšné (řečeno umírněně). Jeho socialistické projevy před volbami do Rady londýnského hrabství roku 1904 odradily většinu voličů. Důsledkem skepse, kterou vyvolaly události 1. světové války, byla pozdější Shawova žurnalistická i finanční podpora komunistické vládě v Sovětském svazu (navštívil jej roku 1931). Další jeho cesta vedla roku 1932 do Jižní Afriky a roku 1933 do USA, kde však sklídil velký neúspěch, protože tam přednášel o znárodnění amerického průmyslu...

První po Shakespearovi

I když na počátku Shawova literárního díla stojí série pěti nepříliš úspěšných románů napsaných v letech 1879–1883, Shaw se nevzdával. První čtyři romány byly nakladatelem odmítnuty, pátý vyšel roku 1884 nejprve časopisecky. Jde prý o poměrně nezralá díla, nepostrádají však odvážnou útočností a satirické šlehy. Jejich hrdinou bývá často mladý výtržník, který pohoršuje měšťáky nesentimentální věcností i naprostou neúctou ke společenským konvencím a *posvátným hodnotám*.

Své opravdové umělecké kolbiště našel Shaw ve zmiňované divadelní tvorbě. Dnes je označován jako zakladatel moderního anglického dramatu a nejvýznamnější anglický dramatik po Williamu Shakespearovi (před sto lety bylo jeho jméno dokonce citováno s větší úctou než Shakespearovo).

„Z práva kritizovat Shakespeara ještě nevyplývá schopnost psát lepší hry. A já – ať vás moje skromnost nepřekvapí – netvrdím, že píše lepší hry. Napsat proveditelnou divadelní hru nevyžaduje nekonečný talent, a dramatici, kteří těžkostí zveličují, jsou šarlatáni. Na vrcholek jejich umění se vystoupilo zas a zas. Nikdo nenapíše lepší tragédii, než je *Lear*, lepší komedii než je *Kamenná hostina* či *Peer Gynt*, lepší operu než *Dona Giovanniho*, lepší hudební drama než *Prsten Nibelungů*, anebo když na to přijde, lepší salónní hry a melodramata, jež nyní plodí spisovatelé, kterým nikoho ani nenapadne posmívat se slovem nesmrtelní.“

G. B. Shaw

Prezident či předseda vlády nejsou nic, nejsou-li úspěšnými herci

Nutno podotknout, že pro Shawa divadelníka se jeviště nestalo muzeem voskových figurín, ale živým pódium pro nejrůznější společenské otázky.

„Divadlo nabývá na důležitosti jakožto společenské médium. Špatná divadla jsou stejně škodlivá jako špatné školy nebo špatné kostely, protože moderní civilizace rychle násobí tu kategorii, pro kterou je divadlo jak školou, tak kostelem. Veřejný i soukromý život se den ode dne stávají divadelnějšími: moderní císař, diktátor, prezident či předseda vlády nejsou nic, nejsou-li úspěšnými herci; všechny noviny se nyní vydávají histriónským způsobem a protokoly z našich soudních síní ukazují, že jeviště ovlivňuje lidské chování bezpříkladnou měrou, aniž je tím činí horším, ledaže je divadelní výchova, které se dotýčným lidem dostalo, romantická, tj. strojená, laciná a vulgární. Mezi dramatem a historií či náboženstvím, nebo mezi herectvím a běžným chováním nelze vytyčit žádnou hranici, ani je rozlišit jiným způsobem, než jakým se odlišují mistrovská díla velkých dramatických básníků od běžné produkce našich divadelních sezón.“

G. B. Shaw

Shaw debutoval roku 1892 hrou *Domy pana Sartoria*, po níž následovala řada vtipných, většinou satiricky přístřených dramát s náměty dobovými (*Živnost paní Warrenové*, *Candida*), historickými (*Pekelník*, *Caesar a Kleopatra*, *Svatá Jana*) či *Pygmalion*.

Shaw také přivedl na scénu dramatickou debatu, osvětlující ústřední myšlenku hry ze všech stran v náhlých a překvapivých zvratech. Novinkou byly také jeho důkladné předmluvy k tištěným vydáním jeho her, což jsou vlastně eseje o jejich hlavních myšlenkách a obsahují ostrou kritiku viktoriánské morálky.

Pryč s romantickými gesty

„Věděl jsem dobře, co dělám, když jsem do cesty inscenování svých her nakupil řadu obtíží tím, že jsem ignoroval provozní návyky; ba co víc, když jsem jim vypověděl válku. K hercům jsem byl ohleduplnější, protože jsem napínal všechn svůj um, abych jim umožnil do krajnosti využít jejich techniky; ale neváhal jsem vystavit občas jejich inteligenci těžké zkoušce. (...) Je přirozené, že herci musí víc než většina z nás trpět tím, že jejich vědomí tříbila romantika; a moje pojetí romantiky jako velkého kacířství, které je třeba vymýt z umění i ze života – protože je potravou pesimismu a zhoubou moderní sebeúcty –aráží herce mnohem víc než diváky.

To nepochopení komplikuje fakt, že herci svými citovými výlevy udělali druhou přirozenost z jevištní konvence, která je jako obraz současného života často značně zastaralá. Například pokud jde o pláč a slzy, s nimiž tak volně manipuluje, rozhodně se nezakládá na faktu, který je ve skutečném životě snadno znát: že totiž nyní pláčeme jenom ve snaze zvládnout nečekané štěstí, a smějem se a třeštíme ve chvílích destrukce, zmatku a zkázy. Když se hraje komedie, nezajímá mě, že se diváci smějí: rozesmát publikum dokáže každý hlupák. Chci vidět, kolik z nich, ať už se smějí nebo jsou vážní, je naměkko.“

G. B. Shaw

Profesor fonetiky

„Angličané nemají žádnou úctu ke svému jazyku a nechce se jim učit svoje děti jak ho používat. Nedovedou ho ani hláskovat, protože nemají k dispozici nic než starou cizí abecedu, z níž jenom souhlásky – a ještě ne všechny – mají jakous takous smluvní cenu výslovnosti. Tudíž se nikdo sám na základě pouhé četby nenaučí, jak má angličtina znít, a Angličan nemůže otevřít ani ústa, aniž u jiného Angličana vzápětí upadne v opovržení. Většina evropských jazyků je teď cizincům dostupná v písemné podobě: angličtina a francouzština nejsou dostupné ani Angličanům a Francouzům. Reformátor, jakého dnes nejvíc potřebujeme, musí být energický fonetický nadšenec, a proto jsem z takového člověka udělal hrdinu své hry.“

G. B. Shaw

Bude svatba, nebo ne? A když – tak s kým?

Protože na rozdíl od muzikálové verze *Pygmalionu* (*My Fair Lady*) nepřipouští Shaw konkrétní a sentimentální závěr, můžeme ocitovat pár autorových myšlenek, aniž tím čtenáři či divákovi prozradíme náš vlastní záměr. O konci hry jsme se mimo jiné dohadovali na zkouškách *Pygmalionu* a co člověk (nemíním tím ženu a muže, ale režiséra, dramaturga a herce), to různá přání a jiný výklad. Nad výsledkem se nyní mohou dohadovat diváci („Co jsme to vlastně chtěli říct?“), ale Shaw k závěru hry podotýká toto:

„Zbytek příběhu není zapotřebí předvádět dramatickým jednáním, a vlastně by se ani odvyprávět nemusel, kdyby naše představitost nebyla tak oslabená lenivou závislostí na snadno dostupném konfekčním zboží v onom vetešnictví, kam si Romantika chodí pro svoje ‚šťastné konce‘, které žádnému slušnému příběhu nakonec nesluší. Příběh Lízy Doolittlové byl sice prohlášen za romantický, protože proměna, kterou Líza prodělá, připadá krajně nepravděpodobná, ale ve skutečnosti je celkem běžný. Takhle se dokázaly proměnit stovky odhodlaných ctižádostivých mladých žen už od těch časů, co Nell Gwynnová jim šla příkladem, když v rolích královen okouzlovala krále na divadle, v němž začala jako prodavačka pomerančů.

Kdykoli svobodný muž neprovdanou ženu zaujme a ovládne ji, kdykoli se stane jejím učitelem a důležitou součástí jejího života jako v Lízíně případě Higgins, pak taková žena bude velice vážně zvažovat – pokud má dost charakteru na to, aby toho byla schopná – jestli má rozehrát hru, aby se za toho muže vdala; zvláště když ho manželství zajímá tak málo, že by ho odhodlaná a oddaná žena klidně mohla ulovit, kdyby si dala pořádně záležet. (...) Nepochybně existují otrocké národy mezi ženami stejně jako mezi muži, a ženy stejně jako muži obdivují ty, kteří jsou silnější. Jenže obdivovat silnou osobnost, anebo žít pod její patou jsou dvě různé věci. Když se Líza ocitne mezi Freddyem a Higginsem, rozhodne se, aby doživotně nosila bačkory Higginsovi, nebo aby nosil střevíčky Freddy jí? Pokud jí Freddy není fyzicky odporný, a Higgins fyzicky natolik přitažlivý, že všechny ostatní instinkty zahluší, vezme si, pokud se vůbec za někoho z těch dvou vdá, Freddyho. Samozřejmě budou následovat komplikace nikoliv romantického, ale ekonomického rázu. Freddy byl bez peněz a bez zaměstnání. Vdovský důchod jeho matky, poslední pozůstatek Velkodámského parku, jim jakž takž v Earlscourtu pomohl udržet zdání panstva, ne

však poskytnout oběma dětem seriózní odborné vzdělání, natož zajistit chlapci povolání. Úředničit za třicet šilinků týdně bylo pod Freddyho důstojnost, a ještě mu to připadalo zcela nechutné. Jeho vyhlídky spočívaly v nadějích, že když bude dobře vypadat, někde se něco najde. Pro jeho matku byl ztělesněním naděje na sňatek se zámožnou dámou, která by jejímu milému chlapci neodolala. Jaké asi byly její pocity, když se oženil s květinářkou, která přišla o svou třídní příslušnost za podivných a nyní všeobecně známých okolností!

Pravda, Lízina situace zas tak beznadějná nebyla. Její otec, třebaže někdejší popelář, nyní za ještě fantastičtějších okolností bez původní třídní příslušnosti, se stal neobyčejně populární osobou v nejvybranější společnosti díky svým společenským vlohám, které triumfovaly nad každým předsudkem i handicapem. Pronikl v důsledku vtípu a inteligence svého popelářství a svým nietzscheovským přesahem dobra a zla rovnou do nejvyšších kruhů. Ale s duchodem čtyř tisíc ročně to všechno zvládal jen taktak. Takže rezolutně odmítal přidat poslední stéblo ke svému břemenu tím, že by snad Lízu zčásti podporoval.

Takže Freddy a Líza, nyní pan a paní Eynsford-Hillovi, by strávili líbáňky bez peněz, nebýt svatebního daru pěti set liber, které dostala Líza od plukovníka. Ty peníze jim vydržely dlouho, poněvadž Freddy netušil, jak by je utratil, když nikdy žádné peníze na utrácení neměl, a Líza, společensky vycvičená dvěma starými mládenci, nosila šaty tak dlouho, dokud držely pohromadě a dobře na ní vypadaly, aniž v nejmenším brala v úvahu, že už jsou celé měsíce z módy. Přesto, pět set liber nevydrží dvěma mladým lidem navěky, a Líza navíc taky cítila, že nakonec se budou muset o sebe postarat sami. Mohla by se klidně ubytovat ve Wimpole Street, poněvadž tam už byl její domov, ale byla si dobře vědoma, že Freddyho by tam nakvartýrovat neměla, poněvadž by to jeho charakteru vůbec neprospělo.

Ne že by staří mládenci z Wimpole Street měli nějaké námitky. (...) Higgins prohlásil, že Freddy beztak žádný charakter nemá, a že to platí i v případě, kdyby se snažil vykonávat nějakou užitečnou práci – nějaká kompetentní osoba by ji musela napravovat, což by přineslo ztrátu společnosti a uvrhlo do neštěstí Freddyho, který byl od přírody disponován pro lehkou činnost. (...) Nakonec celý problém vyřešil plukovník, když se Lízy nesměle zeptal, jestli se už úplně vzdala představy pořídit si malé květinářství. Otevřeli toto téma před Higginsem. Jediný komentář, na který se vzmožil, málem vyústil ve vážnou hádku s Lízou. Zněl asi tak, že by aspoň ve Freddyho měla ideálního poslíčka.

Freddy se dal slyšet, že na nějaký ten obchod pomýšlel sám, ale protože nemá ani vindru, představoval si spíš něco menšího, kde by u jednoho pultu Líza prodávala kuřivo, a on u protějšího pultu noviny. Ale souhlasil s tím, že by byla náramná legrace, kdyby každé ráno chodil s Lízou do tržnice ke Covent Garden a nakupoval s ní kytky přesně tam, kde se potkali poprvé; tento sentiment mu vynesl četné polibky od jeho ženy. Dodal ještě, že měl strach něco takového navrhnout, poněvadž Klára by ztropila příšerný kravál v tom smyslu, že takový krok poškodí její svatební vyhlídky. Tuto obtíž odstranila událost, která by Freddyho ani jeho matku ve snu nenapadla. Klára ze svých výpadů do nejvyšších (tentokrát uměleckých) kruhů jednoho krásného dne zjistila, že součástí její konverzační kvalifikace musejí být základy znalosti románů H. G. Wellse. Oči se jí také otevřely, když vzplanula nadšením pro dívku zhruba stejného věku, která se pozvedla z bláta ulice za pouhopouhých pár měsíců. Rázem byla veta po Kláříně snobství. Noví přátelé jí přiměli číst Galsworthyho, a Galsworthy, který odhalil prázdnotu Velkodámského parku, ji dorazil. Rozčílilo ji pomyšlení, že to temné vězení, v němž tolik nešťastných let živořila, bylo celou tu dobu odemčené a že impulsy, s nimiž tak úporně zápolila a které v sobě potlačovala, jen aby vyšla s okolní společností, byly přesně ty, s jejichž pomocí se jediné mohla dobrat nějakého upřímného lidského kontaktu. V jasné záři tohoto objevu a v bouřlivé vřavě jejich reakcí ze sebe udělala blázna stejně svobodně a nápadně, jako když v salonu paní Higginsově tak zbrkle převzala Lízin sprostý výraz. A tak Freddy našel domácnost v EarlsCourtu rozvrácenou díky Kláříně sdělení, že se chystá pracovat v obchodu se starým nábytkem v Dover Street, který rozjela jedna její kolegyně wellsovka.

Lízu tím pádem štěstí neopustilo, a její krámek naleznete v arkádě nádraží nedaleko Muzea královny Viktorie a prince Alberta, a pokud bydlíte poblíž, můžete si tam kdykoliv koupit květinu do klopky. Tady je poslední možnost romantického konce. Ale běda! Krámek se dlouho nevyplácel, prostě proto, že ani Líza ani Freddy neměli nejmenší tušení, jak ho vlastně provozovat. Líza ovšem od píky začínat nemusela, názvy a ceny těch levnějších květin znala, a její euforie naopak neznala hranic, když zjistila, že Freddy, jako všichni mladíci, kteří vychodili latinou, nanicovatou a přitom snobskou školou, umí trošku latinsky. Bylo to vskutku trošičku, ale dost na to, aby jí připadal jako klasik mezi filology, jako druhý Porson či Bentley, a jeho aby úplně neodstrašilo botanické názvosloví. Bohužel neznal nic jiného, a Líza, ačkoli peníze

do nějakých osmnácti šilinků spočítat dovedla a během svého úsilí vyhrát Higginsovi sázku si jistou znalost Miltonova jazyka osvojila, nedokázala napsat účet tak, aniž celý jejich podnik zcela zdiskreditovala. Freddyho schopnost latinsky prohlásit, že Balbus postavil zeď nebo že Gallie se dělí do tří částí, neměla nejmenší vazbu na vedení účetnictví ani na podnikání: plukovník Pickering mu musel vysvětlovat, co znamená šeková knížka a bankovní konto, a tento pár nebyl právě z nejučenlivějších. „Jak bychom mohli ušetřit, namítali oba, zvýšením výdajů, když už tak nedokážeme vyjít?“ Ale plukovník, který se v jednom kuse snažil, aby vyšli, nakonec na tom trval, jemně, ale trval, a Líza – do krve už zahanbená, že se ho pořád musejí doprošovat, a zle dotčená hurónským posměchem Higginsovým, pro kterého představa, že by Freddy něco dokázal, byla vtip, který ho nikdy neomrzela – Líza pochopila, že podnikání, stejně jako fonetice, se člověk musí učit. Obrátili se na ředitele Londýnské ekonomické školy se zdvořilým dotazem, jestli by jim nedoporučil kurs, který by se týkal obchodu s květinami. Ten jim pak, jakožto rozený vtipálek, vložil metodu, kterou ve slavném Dickensově esejí o čínské metafyzice uplatnil jistý gentleman, jenž četl článek o Číně a článek o metafyzice a obojí informace si dal dohromady. Ředitel jim navrhl kombinované studium Londýnské ekonomické školy a botanické zahrady v Kew Gardens. Líza, již připadal postup onoho dickensovského gentlemana zcela správný (jakože byl) a ani v nejmenším směšný (na rozdíl od její nedovtipnosti), vzala tuto radu zcela vážně. Pokořující však pro ni bylo, když se Higginse rozhodla požádat, aby ji naučil krasopisu. Higgins prohlásil, že nebude schopna vytvořit jediné písmeno hodné aspoň Miltonových slov, protože s touto neschopností se už narodila; ona se přesto nedala odradit. Nakonec si Líza osvojila krajně neobchodní písmo, které bylo pozitivním projevem jejího osobního půvabu, a v papírnictví utrácela třikrát víc než kdokoli jiný, protože určitá kvalita a formát papíru se pro ni staly nezbytnými.

Komerční školní docházka byla pro mladý pár obdobím hanby a zoufalství. Připadalo jim, že se o květinářství neučí vůbec nic. Rozhodli se proto setřást z obuvi prach těsnopisných kurzů, polytechniky i ekonomie navěky věkův. Krom toho, jejich podnik se jakýmsi zázračným způsobem začal starat sám o sebe. Na svoje námitky proti zaměstnávání dalších lidí poněkud pozapomněli. Dospěli proto nutně k názoru, že jejich metoda je nejlepší a že mají výjimečný podnikatelský talent. Připusťme, že obchodní konkurence se s jejich podmínkami

měřit nemohla; víkendy na venkově je nestály nic a ještě ušetřili za nedělní oběd: automobil byl plukovníkův a o hotelové účty se dělil plukovník s Higginsem. F. Hill, květiny a zelenina (brzy přišli na to, že v chřestu jsou peníze a chřest je přivedl k další zelenině), měl takové vystupování, že podnik získal noblesní pověst. Ne že by se tím pyšnil: jenom Líza věděla, že byl pokřtěn Frederick Challoner, a pyšnila se tím sama. A to je všechno. Líza stále ještě stíhá plést se do domácnosti ve Wimpole Street, přestože má svůj obchod a svou rodinu. Manžela nikdy neprovokuje, plukovníka má upřímně ráda, jako by byla jeho oblíbená dcera, zato Higginse provokuje pořád: jde mu po krku při nejmenší zámince, dokonce i bez záminky. Higgins se už ani neodvází popichovat ji nějakými narážkami stran podřadnosti Freddyho ducha. Vzteká se, pouští hrůzu a posmívá se jí, ale ona mu oplácí tak bezohledně, že plukovník ji musí čas od času požádat, jestli by mohla být na Higginse hodnější. Samo Higginsovo puntičkářství, se kterým jí tenkrát oznámil, že si na její přítomnost zvykl, že je na jejích drobných službičkách závislý a že by mu chyběla, kdyby odešla, jenom posílilo její vnitřní jistotu, že pro něho znamená „míň než tydlentcy bačkory“; ale taky cítí, že v jeho lhovosti bude něco hlubšího, než je v zamilovanosti obyčejnějších smrtelníků. Pořád ji nesmírně přitahuje. Má dokonce svoje skryté zlomyslné chvíle, kdy si přeje, aby ho dostala samotného někde na opuštěném ostrově, daleko ode všech vazeb a široko daleko nikdo, na koho by se obrátil, a mohla ho strhnout z jeho piedestalu a vychutnat si, jak ji miluje jako ten nejobyčejnější chlap. Všichni máme takové svoje soukromé představy. Ale když přijde k věci, k životu, jaký vede ve skutečnosti, na rozdíl od života svých snů a představ, pak má ráda Freddyho a má ráda plukovníka, a nemá ráda Higginse ani pana Doolittlea. Galatea nikdy nemá tak docela ráda Pygmaliona; jeho vztah k ní je příliš bohorovný, než aby byl úplně příjemný.“

Nobelova cena

Roku 1925 obdržel Shaw Nobelovu cenu za literaturu „...za *idealismus i humanitu jeho literárního díla, jehož svěží satira často v sobě zahrnuje osobitou poetickou krásu*“ (citace z odůvodnění Švédské akademie) a od roku 1929 je na jeho počest pořádán *Malvernský divadelní festival*, na kterém byly uvedeny některé jeho pozdní hry. Po smrti své manželky začal Shaw postupně ztrácet zájem o vlastní život. Pracoval stále pomalejším tempem a roku 1950 zemřel ve své venkovské vile ve střední Anglii, v Ayot St. Lawrence, kde žil od roku 1906.

Louis Gauffier, Pygmalion a Galatea (1797)

Nejznámější díla G. B. Shawa

Prózy

Pětice románů napsaná v letech 1879–1883:

An Unsocial Socialist (1884, Nespolečenský socialista), knižně 1887.

Cashel Byron's Profession (1886, Povolání Cashela Byrona), česky též jako *Cashel Byron, profesionál*.

Love Among the Artists (1900, Láska mezi umělci).

The Irrational Knot (1905, Nerozvážený sňatek).

Immaturity (1931, Nezralost).

The Quintessence of Ibsenism (1891, Kvintesence ibsenismu), eseje obhajující dílo Henrika Ibsena a jiných sociálně kritických dramatiků.

The Perfect Wagnerite (1898, Dokonalý wagnerián), eseje, ve kterých jsou opery Richarda Wagnera považovány za kritérium umělecké dokonalosti.

Fabian Essays on Socialism (1889, Fabiánská pojednání o socialismu), eseje.

The Common Sense of Municipal Trading (1904, Zdravý smysl obecní politiky), eseje.

Intelligent Woman's Guide to Socialism and Capitalism (1928, Průvodce inteligentní ženy po socialismu a kapitalismu), didaktická próza.

Music In London 1890–1894 (1931, Hudba v Londýně 1890–1894), eseje o hudbě.

Our Theatres in the Nineties (1931, Naše divadla v devadesátých letech), eseje o divadle.

Adventures of the Black Girl in Her Search for God (1932, Cesta černošské dívky k bohu), didaktická próza, jejíž hrdinka prohlédne nedokonalost náboženství a vědy a rozhodne se pro obyčejný život.

Everybody's Political What's What (1944, Politika pro každého), eseje.

Sixteen Self Sketches (1949, Šestnáct autobiografických skic).

An Unfinished Novel (1958, Nedokončený román), fragment napsaný v letech 1887–1888.

Divadelní hry

Play Pleasant and Unpleasant (1898, Hry utěšené a neutěšené), tiskem vydaná sbírka prvních sedmi Shawových divadelních her. Tři úvodní satirická dramata označil autor jako *Hry neutěšené*, následující čtyři komedie jako *Hry utěšené*. V těch se Shaw podle vlastních slov již nesoustředil na společenské zločiny, ale psal je jako satiru na pošetilost morálky svých současníků.

Widower's House (1892, Domy pana Sartoria), Shawova dramatická prvotina, první z tzv. *Neutěšených her*, ve které Shaw poukazuje na souvislost sexuální přitažlivosti a moci peněz.

The Philander (1893, Záletník), česky jako Záletník Leonard, nepřilíh zdařilá druhá z tzv. *Neutěšených her* (hrána až 1905), která se soustřeďuje na problematiku sexu a také zesměšňuje nedůslednou ženskou emancipaci.

Mrs. Warren's Profession (1893, Živnost paní Warrenové), vrcholné dílo Shawova raného období, třetí a poslední z tzv. *Neutěšených her*, jejíž provozování bylo ve Velké Británii zakázáno do roku 1925.

Arms and the Man (1894, Válka a hrdina), první z tzv. *Utěšených her* je satirou na válku a autor v ní zesměšňuje naivní představy o válečném hrdinství. Komedie se odehrává za fiktivní bulharsko-srbské války. Český název *Čokoládový hrdina* je převodem anglického názvu ope-

řety *Der tapfere Soldat* Oscara Strause z roku 1908 *The Chocolate Soldier*, přičemž tento název je odvozen od toho, že jedna z postav, srbský důstojník, dává přednost čokoládě před bojem.

Candida (1895), druhá z tzv. *Utěšených her*, hrána 1897, byla ve své době velice úspěšná a stala se hitem newyorské divadelní sezóny 1903–1904. Jde o satiru na romantické pojetí lásky.

The Man of Destiny (1896, Osudový muž), česky jako *Muž z budoucnosti*, třetí z tzv. *Utěšených her*, jednoaktovka o mladém Napoleonovi, který za svého italského tažení (1796–1797) prožívá milostnou krizi, ale nakonec jde dál za svou kariérou. Hra je satirou na romantické pojetí moci, Napoleona však Shaw vylíčil jako realistického politika a obdivuhodného muže velmi silné vůle.

You Never Can Tell (1896, Člověk nikdy neví), čtvrtá a poslední z tzv. *Utěšených her*, hrána 1900. Jde o komedii líčící paradoxy v milostných a rodinných vztazích a ukazující na pošetilost romantického pojetí námluv a dvoření.

Three Plays for Puritans (1901, Tři hry pro puritány), druhá tiskem vydaná sbírka tří dalších Shawových divadelních her. Puritáni nebyli pro Shawa náboženští horlivci, nýbrž střízliví realisté, kteří stejně jako on zavrhovali sentiment i sebeklam a prosazovali osvobozující poznání.

Devil's Disciple (1897, Pekelník), česky též jako *Čertovo kvítko* nebo *Ďáblův žák*, komedie odehrávající se během války za nezávislost v USA.

Caesar and Cleopatra (1898, Caesar a Kleopatra). Jde o parodii tragédie Williama Shakespeara *Antonius a Kleopatra*, zaměřená je proti idealizujícímu pojetí velké lásky.

Captain Brassbound's Conversion (1898, Obrácení kapitána Brassbounda), divadelní hra uvedená roku 1900 je parodií exotických melodramat viktoriánské doby, v nichž britští vojáci často zachraňují bílé dámy před nebezpečnými domorodci.

The Admirable Bashville (1901, Vzorný sluha Bashville), jednoaktovka.

Man and Superman (1902–1903, Člověk a nadčlověk), filozofická komedie, uvedená prvně roku 1905, je výrazem Shawova pojetí vývoje, jehož hlavními příčinami jsou Nietzscheova vůle k moci a bergsonovská životní síla, které vedou k boji mezi pohlavími.

John Bull's Other Island (1904, Druhý ostrov Johna Bulla), politická komedie založená na hře paradoxů.

How He Lied to Her Husband (1904, Jak lhal jejímu manželů), jednoaktovka.

The Doctor's Dilemma (1906, Lékař v rozpacích), drama, ve kterém Shaw vytvořil odpudivý obraz lékaře podvodníka, kontrastující s portrétem jednoho z pacientů, tuberkulózního malíře, který je schopen, i přes svou amorálnost, ukázat lidem jejich pravou tvář.

Major Barbara (1907, Majora Barbara), sociálně laděná komedie zabývající se problematikou filantropie. Mladá majora Armády spásy se charitativní činností snaží protestovat proti svému otci, zbrojařskému milionáři. Ukáže se však, že filantropie nemůže chudobu odstranit, a tak nesentimentální otec svou dceru nakonec přesvědčí, že proti chudobě je možno bojovat jen intelektuální kontrolou hospodářství.

Getting Married (1908, Ženění a vdávání), lehká komedie o manželství a vztazích mezi rodiči a dětmi.

The Glimpse of Reality (1909, Záblesk pravdy), komedie odehrávající se v renesanční Itálii.

The Shewing-up of Blanco Posnet (1909, Prohlédnutí Blanco Posneta), jednoaktovka.

Misalliance (1910, Mesaliance), komedie, ve které Shaw dále rozvíjí své názory na manželství ze hry *Ženění a vdávání* (název hry znamená společensky nerovný sňatek).

Dark Lady of the Sonnets (1910, Černá dáma sonetů), vtipná a intelektuálně okouzující komedie inspirovaná tajemnou černou dámou, které je věnována část *Sonetů* Williama Shakespeara.

Fanny's First Play (1912, Fannina první hra), komedie, jejíž součástí je představení anonymní hry a mudrování čtyř prominentních kritiků snažících se objevit autora, kterým není nikdo jiný než titulní hrdinka.

Pygmalion (1912), snad nejslavnější Shawova komedie, satira na viktoriánské představy společenských tříd, hraná nejprve roku 1913 ve Vídni, v Berlíně a v Praze, od roku 1914 i v Londýně, tiskem vyšla roku 1915.

Androcles and the Lion (1912, Androkles a lev), komedie z doby římského pronásledování křesťanů. Hra je vydávána se Shawovou předmluvou, která obsahuje výsledky dlouhého autorova výzkumu Bible.

Great Catherine (1913, Veliká Kateřina), historická komedie.

Press Cuttings (1913, Výstřižky z novin), jednoaktovka.

The Music Cure (1913, Léčení hudbou), jednoaktovka.

Augustus Does His Bit (1916, Jak August vykonal svou povinnost).

Heartbreak House (1917, Dům zlomených srdcí), hořká společenská komedie, ve které se odráží Shawovy skeptické názory na historii a celé lidstvo vzniklé pod dojmem 1. světové války.

Back to Methuselah (1918–1920, Zpět k Methusalemovi), filozofická utopie skládající se z pěti divadelních her, zobrazující niezscheovského nadčlověka, jehož dlouhověkost umožní lidstvu vyřešit naléhavé problémy, s nimiž se potýká.

Saint Joan (1923, Svatá Jana), historická hra o francouzské národní hrdince Johance z Arku, která je představitelkou zdravého rozumu rebelujícího proti násilí, dogmatismu a autoritářství.

The Apple Cart (1930, Trakař jablek), politická komedie o paradoxech britské demokracie i angloamerických vztahů, česky též jako *Americký císař*.

Too True to be Good (1931, Příliš pravdivý, aby byl dobrý), hra navazující tematicky na *Dům zlomených srdcí*.

On the Rocks (1933, Na úskalí).

The Six of Calais (1934, Měšťané calaisští), komedie, ke které Shawa inspiroval válečný příběh francouzského kronikáře Jeana Froissarta ze 14. století.

The Millionairess (1936, Milionářka), fraška o působení peněz na lidské chování.

Geneva (1938, Ženeva), obraz světa, kde fašističtí diktátoři nemohou být odsouzeni.

In Good King Charles's Golden Days (1939, Za zlatých časů dobrého krále Karla), hra odehrávající se za restaurace monarchie po anglické revoluci.

Buoyant Billions (1947, Buoyantovy miliardy), jednoaktovka (slovo buoyant znamená v angličtině optimistický nebo lehkovážný).

Shakes versus Shav (1949, Shakes proti Shavovi), poslední Shawovo dokončené dílo, loutková groteska prvně hraná na Malvernském festivalu.

Filmové adaptace

How He Lied to Her Husband (*Jak lhal jejímu manželu*), Velká Británie 1931, režie Cecil Lewis.

Arms and the Man (*Čokoládový hrdina*), Velká Británie 1932, režie Cecil Lewis.

Pygmalion, Německo 1935, režie Erich Engel.

Pygmalion, Nizozemsko 1936, režie Ludwig Berger.

Pygmalion, Velká Británie 1938, režie Anthony Asquith, v hlavních rolích Leslie Howard a Wendy Hillerová.

Major Barbara, Velká Británie 1941, režie Gabriel Pascal.

Caesar and Cleopatra (Caesar a Kleopatra), Velká Británie 1945, režie Gabriel Pascal, v hlavních rolích Claude Rains a Vivien Leighová.

Saint Joan (Svatá Jana), Velká Británie 1957, režie Otto Preminger, v hlavní roli Jean Sebergová, scenáristická úprava Graham Greene.

Doctor's Dilemma (Lékař v rozpacích), Velká Británie 1958, režie Anthony Asquith.

The Devil's Disciple (Pekelník), Velká Británie 1959, režie Guy Hamilton, v hlavních rolích Burt Lancaster, Kirk Douglas a Laurence Olivier.

The Millionaires (Milionářka), Velká Británie 1961, režie Anthony Asquith, v hlavních rolích Sophia Lorenová, Peter Sellers a Vittorio De Sica.

My Fair Lady, USA 1964, režie George Cukor, úspěšné zfilmování amerického muzikálu podle Shawovy komedie *Pygmalion*, v hlavních rolích Rex Harrison a Audrey Hepburnová.

Great Catherine, Velká Británie 1968, režie Gordon Flemyng, v hlavních rolích Peter O'Toole a Jeanne Moreau.

Скорбное бесчувствие (Dům zlomených srdcí), Sovětský svaz 1987, režie Aleksandr Sokurov.

Česká vydání

Fabianská pojednání o socialismu, Rozhledy, Praha 1896, přeložil Josef Pelcl.

Pekelník, Jan Otto, Praha 1906, přeložil Karel Mušek, znovu vydal B. M. Klika, Praha 1926.

Cashel Byron, profesionál, Jan Otto, Praha 1908, přeložil Karel Mušek.

Živnost paní Warrenové, M. Knapp, Praha 1908, přeložil Gustav Tichý.

Caesar a Kleopatra, B. M. Klika, Praha 1917, přeložil Karel Mušek.

Pygmalion, B. M. Klika, Praha 1918, přeložil Karel Mušek, znovu 1926.

Člověk a nadčlověk, Kamilla Neumannová, Praha 1919, přeložil Ivan Schulz, znovu 1929.

Mesaliance, B. M. Klika, Praha 1919, přeložil Karel Mušek.

Kapitoly o manželství, St. Kočí, Brno 1920, přeložil A. Hoch.

Fannina první hra, B. M. Klika, Praha 1921, přeložil Karel Mušek.

Čokoládový hrdina, B. M. Klika, Praha 1923, přeložil Karel Mušek.

Svatá Jana, B. M. Klika, Praha 1924, přeložil Frank Tetauer, znovu ČDLJ 1954 a Orbis 1956.

Lékař v rozpacích, B. M. Klika, Praha 1925, přeložili Karel Mušek a Emil Seeland, znovu 1926.

Zdravý smysl obecní politiky, A. Svěcený, Praha 1925, přeložila Bohumila Kubertová.

Dům zlomených srdcí, B. M. Klika, Praha 1926, přeložili Karel Mušek, Anna Pflanzarová a Klára Pražáková.

Povolání Cashela Byrona, Družstevní práce, Praha 1929, přeložili Karel Mušek a Alfred Pflanzler.

Průvodce inteligentní ženy po socialismu a kapitalismu, Družstevní práce, Praha 1929, přeložil Vladimír Procházka.

Major Barbara, Družstevní práce 1929, přeložili Karel Mušek, Miloslava Davidová a Aloys Skoumal.

Zpět k Methusalemovi, B. M. Klika, Praha 1929, přeložili Alfred Pflanzler a Karel Mušek.

Veliká Kateřina, Družstevní práce, Praha 1929, přeložili Zdeněk Gintl a Vladimír Vendyš.

Drobnosti I., Družstevní práce, Praha 1930, přeložili Karel Mušek a Alfred Pflanzler, obsahuje hry *Vzorný sluha Bashville* a *Jak lhal jejímu manželu*.

Druhý ostrov Johna Bulla, Družstevní práce, Praha 1930, přeložila Emilie K. Škrachová.

Člověk nikdy neví, Družstevní práce, Praha 1931, přeložili Alfred Pflanzler a Karel Mušek.

Nespolečenský socialista, Družstevní práce, Praha 1931, přeložil Alfred Pflanzler.

Socialismus pro milionáře, Adolf Synek, Praha 1931, přeložil Vladimír Procházka.

Ženění a vdávání, B. M. Klika, Praha 1931, přeložila Emilie K. Škrachová.

Nerozvážný sňatek, Družstevní práce, Praha 1931, přeložil Alfred Pflanzler.

Černá dáma sonetů, Centrum, Praha 1931, přeložil Karel Mušek.

Co řekl Bernard Shaw Američanům o Rusku, J. Fromek, Praha 1932.

Láska mezi umělci, Družstevní práce, Praha 1932, přeložili Karel Mušek a Alfred Pflanzler.

Obrácení kapitána Brassbouda, Družstevní práce, Praha 1932, přeložili Vladimír Procházka a Karel Mušek.

Trakař jablek, Družstevní práce, Praha 1932, přeložil Frank Tetauer.

Dokonalý wagnerián, Družstevní práce, Praha 1933, přeložil Vladimír Procházka.

Drobnosti II., Družstevní práce, Praha 1933, přeložili Karel Mušek a Alfred Pflanzler, obsahuje hry *Výstřížky z novin* a *Prohlédnutí Blanco Posneta*.

Muž z budoucnosti, Družstevní práce, Praha 1933, přeložili Bedřich Felix a Vladimír Vendyš.

Nezralost, Družstevní práce, Praha 1934, přeložil Alfred Pflanzler.

Milionářka, Družstevní práce, Praha 1936, přeložil Frank Tetauer.

Na úskalí, Družstevní práce, Praha 1936, přeložil Frank Tetauer a Vladimír Vendyš.

Nebeský football a jiné povídky, Lidová kultura, Praha 1938, přeložil Vladimír Procházka, výbor z povídek.

Cesta černošské dívky k Bohu, Nakladatelské družstvo Máje, Praha 1939, přeložil Zdeněk Vančura.

Ďáblův žák, Městská divadla v Plzni, Plzeň 1945.

Politika pro každého, Práce, Praha 1947, přeložil Alfred Pflanzler.

Domy pana Sartoria, Městská divadla pražská, Praha 1948.

Léčení hudbou, ČDLJ, Praha 1951, přeložil Frank Tetauer.

Měšťané calaisští, Praha 1951, přeložil Frank Tetauer.

Americký císař, Orbis, Praha 1953, přeložil Frank Tetauer.

Domy pana Sartoria, Orbis, Praha 1953, přeložil Frank Tetauer,
zнову DILIA 1960.

Záblesk pravdy, ČDLJ, Praha 1953, přeložil Frank Tetauer.

Živnost paní Warrenové, ČDLJ, Praha 1953, přeložil Frank Tetauer.

Androkles a lev, ČDLJ, Praha 1954, přeložil Frank Tetauer.

Čertovo kvítko, ČDLJ, Praha 1954, přeložil Frank Tetauer,
zнову DILIA 1973.

Čokoládový hrdina, ČDLJ, Praha 1956, přeložil Ota Ornest.

Majorka Barbora, ČDLJ, 1956, přeložil Aloys Skoumal,
zнову Orbis 1960.

Hry I.-II., SNKLHU, Praha 1956, přeložili Frank Tetauer,
Zdeněk Vančura, Eva Kondrysová, Rostislav Kocourek a Květa
Marysková, obsahuje hry *Vdovcovy domy*, *Živnost paní Warrenové*,
Čertovo kvítko, *Caesar a Kleopatra*, *Androkles a lev*, *Záblesk pravdy*,
Pygmalion, *Dům zlomených srdcí*, *Svatá Jana*, *Na úskalí a Milionářka*.

Jak August vykonal svou povinnost, DILIA, Praha 1957,
přeložila Věra Nosková.

Candida, DILIA, Praha 1958, přeložila Pavla Moudrá.

Druhý ostrov Johna Bulla, DILIA, Praha 1958, přeložil Frank Tetauer.

Člověk nikdy neví, DILIA, Praha 1960, přeložil Milan Lukeš,
zнову Orbis 1963.

Pygmalion, DILIA, Praha 1960, přeložil Frank Tetauer.

Pygmalion, DILIA, Praha 1965, přeložili Luba a Rudolf Pellarovi.

Dům zlomených srdcí, DILIA, Praha 1965, přeložil Ota Ornest.

Záletník Leonard, DILIA, Praha 1967, přeložil Ota Ornest.

Živnost paní Warrenové, DILIA, Praha 1967, přeložil Břetislav Hodek.

Pygmalion, DILIA, Praha 1968, přeložil Milan Lukeš, zнову 1979.

Nebeský fotbal a jiné povídky, Melantrich, Praha 1973,
přeložila Eva Kotulová, výbor z povídek.

O sobě, Supraphon, Praha 1974, překlad Břetislav Hodek,
výbor ze Shawových *Šestnácti autobiografických skic*.

Čokoládový hrdina, DILIA, Praha 1978, přeložila Ludmila Janská.

Svatá Jana, DILIA, Praha 1978, přeložil Milan Lukeš.

Divadelní moudrost Bernarda Shawa, Mladá fronta, Praha 1979,
přeložili Břetislav Hodek a Milan Lukeš, obsahuje hry *Živnost paní
Warrenové*, *Pygmalion* a *Svatá Jana*.

Dům zlomených srdcí, DILIA, Praha 1987, přeložil Jaroslav Kořán.

Nepatrný dovětek k Shawovu Pygmalionu

Ondřej Nádvorník

Každý z nás zaujímá určité společenské postavení. To se zpravidla odvíjí z takových činitelů, jako je například dosažený stupeň vzdělání, výše příjmu, vlastnictví, podíl na moci či společenská prestiž vykonávaného povolání. A tak je jeden z nás bezdomovcem nebo přinejlepším osobou žijící na pokraji životního minima, jiní, ti šťastnější, jsou zase majiteli ropných polí nebo alespoň průmyslovými magnáty.

Z tohoto společenského postavení pak vyplývají různé společenské role, které jsou dány naším zařazením do některé ze společenských skupin. Je-li takovou skupinou například rodina, mohou v ní její členové zastávat roli matky, otce i syna; pokud by jí byl například stát, pak příslušníci této skupiny berou na sebe roli občana. Role se tedy mohou vzájemně prostupovat: třeba lidský jedinec, jemuž byla připsána role muže, může současně během jedné pracovní doby vykonávat též roli šéfa i roli milence. A když se pak takový jedinec navrátí domů k ženě a dětem, přibude mu k tomu ještě role manžela a otce. Proč o tom všem vlastně mluvím?

S každou specifickou společenskou rolí je totiž spjata i specifické očekávání. Členové konkrétní společenské skupiny od nás očekávají, že se budeme chovat způsobem, který plně odpovídá té roli, kterou v dané skupině máme. Své sociální role proto musíme hrát tak, jak nám byly předepsány lidskou společností. Jestliže nebudeme jednat podle tohotoustru a uchýlíme se k osobitému extempore, riskujeme, že budeme zesměšněni nebo dokonce potrestáni.

Vezměme si to na příkladu Lízy Doolittlové. Ve scéně, která se odehrává na londýnském vyslanectví, Líza dokonale splnila to, co se od ní očekávalo, přestože role, kterou tak znamenitě sehrála, vůbec neodpovídala jejímu skutečnému společenskému postavení. Stačí prostě jen vyhovět určitým zvyklostem, zásadám, předpisům a stereotypům a nikdo nic nepozná. V tomto smyslu má takovéto pojetí sociální role blízko k divadelní úloze: herec se také musí přesvědčivě vydávat za někoho, kým není.

Naproti tomu ve třetím dějství, kde se v salónu paní Higginsové má Lízino společenské vystupování poprvé osvědčit, je svěřenkyň jejího syna vystavena většímu konfliktu společenských rolí: dáma se tu utkává s květinářkou. Líza se sice snaží všemožně vyhovět danému očekávání, ale pár slov, která jí uklouzla z její hantýrky, společnost na-

konec rozruší, i když v zásadě příjemně, a její konverzační styl je tak shledán víceméně přijatelným. Dotyčné společnosti totiž přece jen zaimponoval onen „sangvinický prvek jejího projevu“, který si přál odstranit plukovník Pickering.

A tu je ten kámen úrazu. K postavě Lízina otce Alfreda Doolittla píše Shaw ve své scénické poznámce, že má ve zvyku „dávat volný průchod citům“. Líza to po něm nepochybně zdědila. Jenže to je zrovna něco, co se dosti vymyká společenské roli dámy z vyšších kruhů. Jakákoliv živost, veselost a bezprostřednost, tedy vlastnosti, s nimiž si obvykle spojujeme právě sangviniky, je z hlediska sociálního určení této role nepřijatelná.

Avšak v samém závěru hry se Líza „promění v chladnou a elegantní dámu“, zatímco její učitel, který jí celou tu dobu uštědřoval samá pokoření, se najednou přizná ke svým vřelým citům, o nichž jsme mohli mít jen matná tušení. V tomto okamžiku Líza vrcholně naplní svou roli dámy. Nepochybujeme sice o jejím citovém založení, ale už to není ta „nádherně sprostá“ dívka s čistým srdcem. Už není tak živelná a roztomilá.

V důsledku zdravého sebehodnocení se totiž proměnil i její charakter, což Higgins uznale kvituje: „Namouduši, Lízo, řekl jsem, že z vás udělám ženu, a udělal jsem. Takhle se mi líbíte.“ Neboť z Lízy se skutečně stává žena, která má kromě svého srdce také svou vůli a svůj rozum. A to vše jí zároveň přidalo na rafinovanosti.

Navíc díky svému otci, jemuž bylo odkázáno nečekané jmění, může konečně sladit vštípenou sociální roli se svým nynějším postavením. Jenže na druhé straně musí zase hrát Alfred Doolittle právě tu roli, kterou hrát nechtěl.

A tak mám jednoduše za to, že Shaw po nás v této hře chce, abychom si důrazně všimli, že společenské role a z nich plynoucí pravidla společenského chování, s celou svou důkladnou obřadností a víceméně nucenou konverzací, potlačují ve svém praktickém výsledku přirozený temperament a charakter člověka. Zkrátka se od nás trvale požaduje, abychom vystupovali spíše v rámci své přiřknuté role než sami za sebe.

Vždyť i samotná účast na společenských akcích pořádaných nějakou výše postavenou osobou nás svou okázalou povahou nabádá k určitém přetvářce, zvláště pak tehdy, jsme-li takové osobě nějak zavázáni či necháme-li se „zastrašit“ (abych schválně použil výraz Alfreda Doolittla) možným dopadem jejího společenského významu.

Proto nám je stejně sympatické jak chování plukovníka Pickeringa, který se chová dvorně naprosto ke všem ženám, tak Henryho Higginsa, který je sice neurvalý, ale mezi lidmi rovněž nedělá žádný rozdíl. Oba dva, ač každý jinak, jednají podle svého osobnostního založení, v souhlase se svým charakterem. Neboť jedině takové chování je skutečně přirozené.

Tato hra mě opět utvrzuje v tom, že hodnotu člověka je třeba hledat v něm samotném, nikoli v návaznosti na jeho společenskou pozici.

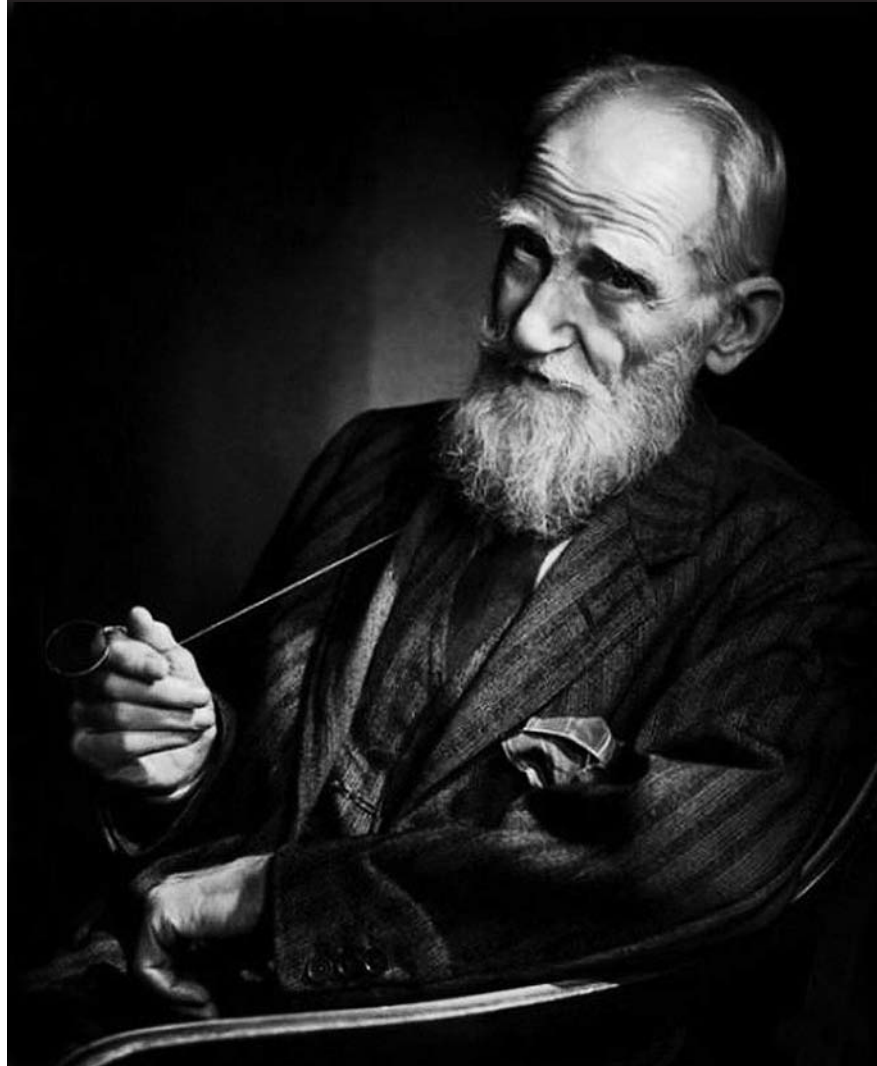
Henry Higgins říká Líze: „Záleží mi na životě, na lidstvu, a vy jste jeho součást, která se mi připlétla do cesty a usadila se pod mou střechou.

Co více si ještě můžete přát?“

Zřejmě pochopil, že lidstvo je vzájemně závislým celkem; že potřebujeme jeden druhého. A že svět nebude nikdy tak ztracený a zatrápený, dokud bude člověku záležet na člověku.

Když píšete svoje hry, mám to neustále na mysli. Nevytvářím pouze moderní náboženství, nechci jen ukazovat svět směšně nebo dramaticky. Chci dát příležitost k demonstraci hereckého umění. Dobrá hra se špatnými rolemi není věc vyloučená, ale zruďná. Špatná hra s dobrými rolemi bude se přičiněním herců držet na jevišti a při životě ještě celá staletí poté, co by ji bez nich zastaralost její mentality odsoudila k smrti.

G. B. Shaw

George Bernard Shaw (1856–1950)

PAVEL ŠIMÁK
Režie, úprava překladu

Narodil se 25. 11. 1972 v Sokolově. K divadlu ho přivedl režisér a zakladatel legendárního Kladivadla Pavel Fiala. Věnoval se zpočátku herectví a pohybovému divadlu, vystudoval Pražskou konzervatoř (jeho pedagogové byli například L. Mrkvička, K. Jerneková nebo V. Bublíková). Už na konzervatoři napsal a režíroval jedno z absolventských představení. Po několikaletém hereckém angažmá v pražském Divadle ABC vystudoval režii na brněnské JAMU (jeho hlavním pedagogem byl profesor A. Hajda, dalšími potom například legendární P. Scherhauser, A. Goldflam nebo A. Přidal).

Už ve školních učebnách a později brzy ve školním divadle nebo v době jeho studií se vynořilo několik oceňovaných inscenací (J. Topol: *Anděl exit* a J. A. Pitínský: *Pokojíček* na JAMU, M. Horoščák: *Vařený hlavy* v Divadle Husa na provázku nebo vlastní dramatinizace kultovního románu J. Kerouaca *Na cestě* v Divadle v 7 a půl).

V této době také zrealizoval dvě inscenace se sluchově postiženými herci v Divadle Neslyším.

Z osobního života pro formování jeho náhledu na divadlo či umění obecně je důležité zmínit dvě etapy, kterým předcházela razantní rozhodnutí – první byla zahraniční cesta, která vedla přes Skotsko až na Nový Zéland a Bali na jižní polokouli, a druhá etapa začala rozhodnutím opustit čerstvě nabytou pozici uměleckého šéfa Divadla Husa na provázku a odejít z divadelního prostředí úplně (pracoval nějaký čas jako vychovatel v dětském domově). Obě tyto zkušenosti velmi zrelativizovaly jeho pohled na svět a umožnily mu zásadní nadhled v dalším profesním i osobním životě.

Několik posledních let se soustavně věnuje práci pro televizi – režii záznamů vlastních divadelních inscenací, dokumentům, populárně naučným cyklům.

Jako podstatné se v perspektivě času jeví jeho divadelní inscenace *Hráči* – MD Zlín, *Murlin Murlo* – Divadlo Husa na provázku, *Červený a černý* – MD Zlín, *Hamlet now* ve volné produkci, *Baletky* – Divadlo Husa na provázku a z posledních *Amadeus* v NDM Ostrava.

KLÁRA ŠPIČKOVÁ
Dramaturgie, úprava překladu

Narodila se 9. 2. 1978 v Děčíně. Vystudovala matematickou základní školu a soukromé gymnázium Schola ludus, kde tři roky po sobě získala cenu za nejlepší autorskou hru na *Divadelním festivalu soukromých škol*, také cenu za nejlepší ženský herecký výkon. Se svým pedagogem Karlem Tománkem a spolužákem Petrem Michálkem tehdy založila *Rodinné divadlo Hlína*, které inscenovalo její texty. V té době (1993–96) herecky hostovala v Činoherním studiu v Ústí nad Labem, zde byla také uvedena i její hra *Krev andělů aneb Hon*. Po přijetí na Divadelní fakultu JAMU (hlavní pedagogové – Václav Cejpek a Antonín Přidal) studovala obor divadelní dramaturgie spolu s televizní a rozhlasovou scenáristikou, hostovala jako student-dramaturg v Mahenově divadle, režírovala školní inscenaci *Capocomico*, dramaturgovala v Divadle Polárka, s Petrem Michálkem napsala a natočila studentský film *Fara*, spolupracovala zpočátku hlavně s režisérem Janem Mikuláškem – *Klub sebevrahů* (dramatinizace), *Yepeto*, později v Ostravě *Caligula*, *Herkules a Augiášův chlév*, *Fantom Morrisvillu* nebo *Královna Margot*. Tato hra, kterou napsala volně na motivy románu A. Dumase, byla později uvedena také v Divadle J. K. Tyla v Plzni.

Do Národního divadla moravskoslezského ji ještě jako studentku JAMU angažoval v r. 2002 šéf činohry Juraj Deák díky spolupráci na inscenaci *Krvavá svatba*. V Ostravě s ním vytvořila inscenace *Hamlet*, *Mein Kampf*, zároveň začali autorsky pracovat na libretu původního muzikálu *Carmen* (2003), který uvedli v Divadle Na Fidlovačce (v r. 2009 muzikál uvedlo divadlo v Uherském Hradišti). V NDM se Klára Špičková podílí od r. 2002 dramaturgicky či spoluautorsky na řadě činoherních inscenací (*Kouzelník z Lublinu*, *Cabaret*, *Molière*, *Fantom Morrisvillu*, *Maryša*, *Večer tříkrálový*, *Přelet nad kukaččím hnízdem*, *Ostatní světy*, *Válka s Mloky*, *Amadeus*, *Cenci*, *Pygmalion* aj.). Pravidelně od r. 2003 hostuje v Divadle Na Fidlovačce (muzikály: *Carmen*, *Balada pro banditu*, *Funny Girl*, *Millie*, *Hvězdy na vrbě* aj. nebo hry: *Nevyléčitelní*, překlad a dramaturgie *Nejlepší kamarádky*, *Stvoření světa*, s Pavlem Šimákem zde vytvořila jevištní adaptaci *Hostince U kamenného stolu* a řadu dalších inscenací). Spolupracuje také s Českou televizí.

PAVEL BORÁK
Scénografie

Narodil se v roce 1973, jako scénograf pracuje od roku 1994, v roce 1999 absolvoval Divadelní fakultu JAMU. Bydlí v Brně, odkud (vlakem) vyráží za prací do divadel různých velikostí i forem v České republice a na Slovensku. Zatím největší rozptýl destinací během jedné sezóny: Liberec – Praha – Ostrava – Nitra – Košice. Při dosud přibližně 90 realizacích opakovaně spolupracoval s režiséry Matějem T. Růžičkou, Zojou Mikotovou, J. A. Pitínským, Ondřejem Elbelem, Pavlem Šimákem, Romanem Polákem a dalšími. V Národním divadle moravskoslezském se podílel na inscenacích *Přelet nad kukaččím hnízdem* a *Válka s Mloky*.

Za scénu k inscenaci Molièrova *Misanropa* ve Slovenském komorném divadle v Martině v režii Romana Poláka získal ocenění DOSKY za nejlepší scénografii sezóny 2009/2010 na Slovensku.

Výběr z realizací: Sofokles – *Oidipus*, režie Roman Polák, Slovenské komorné divadlo, Martin; Ödön von Horváth – *Víra, láska, naděje*, režie Kamila Polívková, Divadlo Komedie, Praha; Molière – *Misanrop*, režie Roman Polák, Slovenské komorné divadlo, Martin; P. O. Hviezdoslav: *Herodes a Herodias*, režie Roman Polák, Slovenské národní divadlo, Bratislava; L. Procházková – *Ucho*, režie Ondřej Elbel, HaDivadlo, Brno; M. von Mayenburg: *Tvář v ohni*, režie Martin Tichý, Divadlo F. X. Šaldy, Liberec; A. P. Čechov – *Tři sestry*, režie Roman Polák, Slovenské národní divadlo, Bratislava; Vrchlický, Fibich – *Smrt Hippodamie*, režie J. A. Pitínský, Městské divadlo Zlín; L. Balák – *Hvězdy nad Baltimore*, režie J. A. Pitínský, Divadlo Husa na provázku, Brno; A. Goldflam – *Ředitelská lóže*, režie Ondřej Elbel, HaDivadlo, Brno; W. Shakespeare: *Večer tříkrálový*, režie Roman Polák, Městské divadlo Brno; N. Koljada – *Murlin Murlo*, režie Pavel Šimák, Divadlo Husa na provázku; A. Solženicyn, M. T. Růžička – *Jeden den Ivana Děnisoviče*, režie M. T. Růžička, Divadlo v 7 a půl, Brno; Bibiena – *Calandriáda*, režie Zoja Mikotová, Městské divadlo Zlín; P. O. Enquist – *Faidra*, režie Martin Tichý, Činoherní studio Ústí nad Labem; B. Němcová, M. T. Růžička – *Divá Bára*, režie M. T. Růžička, Divadlo v 7 a půl, Brno aj.

BLANKA TESAŘOVÁ
Kostýmy

Vystudovala SPŠ textilní v Brně a Vysokou školu výtvarných umění v Bratislavě, obor oděvní design. Spolupracovala s divadlem Husa na provázku (J. A. Pitínský: *Park*), navázala spolupráci také s Českou televizí, a to na seriálu *Četnické humoresky*. Podílela se výtvarně na filmu *Skřítek*, *Westernstory*. Spolupracovala s kanadskou televizí (*Beethovenovy vlasy*, *Annin kufřík*). V Národním divadle moravskoslezském vytvořila kostýmy k inscenacím *Čarodějnice* a *Amadeus*. Je častou spolupracovnicí Sylvy Hanákové, středoevropského souboru bicích nástrojů DAMA DAMA a skupiny Štěrkopísk I-IV.

ZDENĚK KRÁL

Hudba

Zdeněk Král je brněnským klavíristou a skladatelem. Jako autor je podepsán téměř pod padesáti scénickými hudbami, čtyřmi stovkami písní a dalšími jazzovými a klasickými skladbami. Je také autorem pěti knih-zpěvníků pro děti a pohádky s názvem *Drakouni: Velké putování tří malých dinosauříků*. Vystudoval skladbu a doktorské studium na brněnské JAMU. Vystupuje též jako klavírní improvizátor, mj. s Tomášem Matonohou v pořadech *Na forbíně s T. M.* a *U pjíána*. Hudbu Zdeňka Krále lze nalézt zhruba na čtyřiceti CD, která v uplynulých letech vyšla. S divadlem je Zdeněk Král spjat nejen jako autor scénické hudby, ale též jako herec, zpěvák a klavírista, mj. v představeních *Baletky a Kabaret Král* v divadle Husa na provázku v Brně.

DENNY RATAJSKÝ

Pohybová spolupráce

Studium herectví na JAMU v Brně ukončil v roce 2002 (absolvoval titulní roli Puškinova Oněgina). V sezóně 2002–03 působil ve svém prvním angažmá v Národním divadle moravskoslezském v Ostravě, kde vytvořil hlavní roli Sigismunda (Calderon: *Život je sen*), Bourguignona (Marivaux: *Hra lásky a náhody*) a Scipia (Camus: *Caligula*). Od roku 2003 hraje především v Praze, nejčastěji v inscenacích Divadla Na Fidlovačce. Vytvořil zde celou řadu významných rolí, např. Orlando (Shakespeare: *Jak se vám líbí*), Antonio (Brousek, Špičková, Cmíral: *Carmen*), Eddie Ryan (Lennart, Styne, Merrill: *Funny Girl*), Tom (LaBute: *Venuše nosí XXL*), dvojroli komisaře Briana a jeho syna Johna Briana (Flatow: *Jak vyloupit banku*) aj. V současné době zde hraje mj. Perčika v *Šumaři na střeše*, Spytihněva v *Hostinci U kamenného stolu*, Farmáře v *Divotvorném hrnci* (na inscenaci se podílel i jako choreograf), Jacka v *Korzetu pro tetu*, Pierra v *Miláčcích a milodarech*, Abela ve *Stvoření světa*, Juliena v *Hotelu mezi dvěma světy*. Hostoval i v Divadle pod Palmovkou (Libor v komedii *Ještě jednou, pane profesore*) a ve Státní operě Praha (Šumichrást Alfa v muzikálu *Kudykam*). V Městském divadle v Brně se podílel na inscenaci muzikálu *Mary Poppins* (spolupracoval jako choreograf a účinkuje zde v roli Kominíka Berta). Vytvořil choreografii k úspěšnému muzikálu v Ostravě *Donaha! (Hole dupy)*. Věnuje se tanci a stepu (získal četná uznání na stepařských soutěžích – i v zahraničí).

V programu byly použity citace:

Předmluva k Pygmalionovi, překlad Milan Lukeš

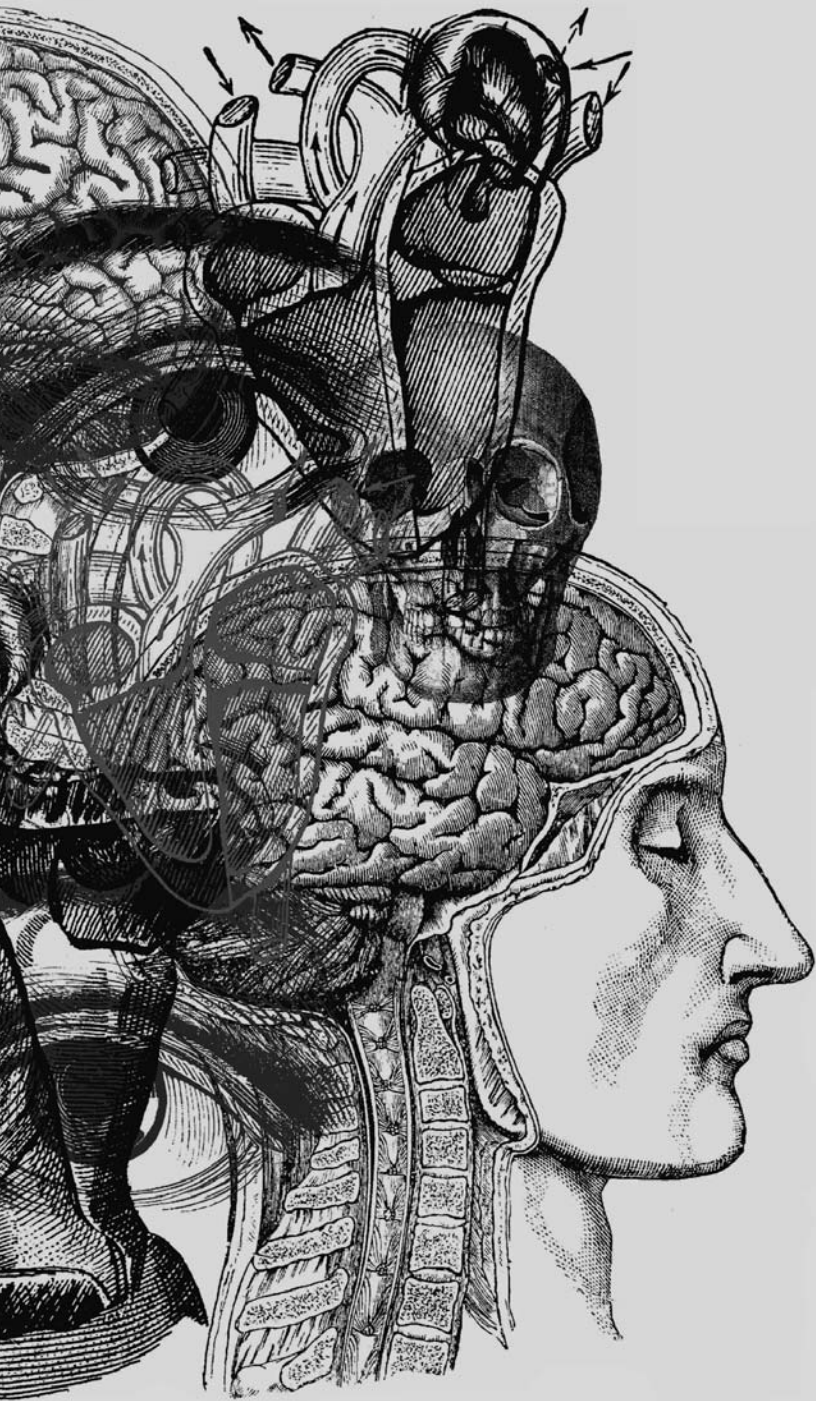
Pokračování Pygmaliona, překlad Milan Lukeš (in G. B. Shaw: Pygmalion, nakl. Artur

Jerome Kilty: Drahý lhář (na základě korespondence G. B. Shawa), překlad Ota Ornest

Shawovy myšlenky a postřehy, překlad Milan Lukeš (in Hry G. B. Shawa)

Wikipedie: G. B. Shaw

G. B. Shaw: Drobnosti II., překlad Alfred Pflanzler a Karel Mušek

George Bernard Shaw (1856–1950)

Pygmalion

Překlad **Milan Lukeš**

Úprava překladu a hry **Klára Špičková a Pavel Šimák**

Osoby

Profesor Henry Higgins

Líza Doolittlová

Plukovník Pickering

Paní Higginsová

Alfred Doolittle

Paní Eynsford-Hillová

Slečna Eynsford-Hillová

Freddy Eynsford-Hill

Paní Pearceová

Velvyslancova chof

Malý Dick (Nepomuk)

Velvyslanec-hostitel

Komorníci, dav, hosté

První dějství

Londýn ve čtvrt na dvanáct večer.

Před oponu vystoupí Líza, snaží se prodávat květiny. Udiveně se rozhlíží.

LÍZA Ty kráááso, toe lidí. K 'pte si, pani, jednu kytku... Ne-
chc'te? A vy, strejdo? K 'pte tý pani jednu kytku...
Nebud' labuť, já vim, že začíná lejt... (improvizuje
a snaží se prodat aspoň jednu květinu)

Vítr a déšť se stupňuje. Opona se zvedá.

DCERA (třeše se zimou) To by mě zajímalo, kde ten Fred lítá!
Už je pryč dvacet minut.

MATKA Přeháníš. Ale taxíka nám zatím mohl sehnat.

ČUMIL Paní, do půl dvanáctý vo taxíka nezavadí. Až rozvezou
lidí z divadla.

MATKA Ale co my si bez něho počnem? Přece tu nebudeme
stát do půl dvanácté! Kdo to má vydržet?

ČUMIL Já za to nemůžu, paní.

DCERA Když sehnali taxíka jiní, proč ne on?

(Deštěm příběhne Freddy, stoupne si mezi ně a zavírá deštník)

Kde máš taxík?

FREDDY Toho neseženeš, kdyby ses rozkrájela.

DCERA Špatně ses koukal.

FREDDY Říkám ti, že jsou všechny obsazené.

MATKA Ale Freddy, jeden se přece vždycky najde.

DCERA To se máme sebrat a sehnat si ho samy?

MATKA Díval ses na Trafalgarském náměstí?

FREDDY Na Trafalgarském nebyl ani jeden.

DCERA Koukal ses?

FREDDY Koukal až u nádraží! Měl jsem zlívat celý Londýn?

DCERA Ty jsi nemožnej.

MATKA Freddy, prosím, běž a bez taxíka se nevracej.

FREDDY Promoknu, a nic z toho.

DCERA A co my? To tu máme trčet celou noc, v tom
průvanu?

FREDDY Řek jsem něco? Už jdu, už jdu.

(Rozevře našťvaně deštník a vystřelí směrem ke Strandu, srazí se
však s květinářkou, která utíká před deštěm, a vyrazí jí košík z rukou.
Oslnivý záblesk a po něm rachot hromu doprovází tento incident)

KVĚTINÁŘKA 'se ženeš, F'rdo? Č'm na cestu, k'rténe!

FREDDY Sorry. (odběhne)

KVĚTINÁŘKA (sbírá rozházené květiny) Fakt 'brý....! 'va p'gáty
f'jalek z'dělaný vod bláta.

MATKA Dovolte prosím, jak to, že znáte mého syna jménem?

KVĚTINÁŘKA Jó, t 'byl tea váš kluk, ten F'rda, jo? Tvám tea něco
pov'm, jo, k'byste ho kibicovala 'ko p'řádná máma,
'k by neňčil 'ch'dý olce kvitíí a pa' nesdrch bes pla-
ceníí, 'slipa to teť zatáhnete?

DCERA Ani nápad, mami! To zrovna!

MATKA Dovol mi to, Kláro. Nemáš drobné?

DCERA Ne.

MATKA (Dívce) Tumáte, za ty květiny.

KVĚTINÁŘKA Dík 'ctivě, miospani!

DCERA Ať ti dá zpátky. Svazek stojí pencí.

MATKA (Dívce) Drobné si nechte.

KVĚTINÁŘKA 'Kuju, dámo.

DCERA Takhle vyhodit peníze! (Znechuceně se uchýlí stranou. Důvěryhodný pán vojenského držení těla vběhne do úkrytu a zavírá odkapávající deštník. Zaujme místo, které opustila Dcera)

PÁN Fuj!

KVĚTINÁŘKA Vono dyž je nejhůř, taj brzo přestane. Nemrčte se, pan řiditel, a k 'pte si vod ch'dý olky kytku.

PÁN Bohužel nemám drobné.

KVĚTINÁŘKA Já vam rozcáluju, pan řiditel.

PÁN Libru? Menší nemám.

KVĚTINÁŘKA Helejte, kupte si vode mě k'tičku, pan řiditel, já vam rozcáluju půlkorunu.

PÁN Přestaňte se vnucovat. (prohledává kapsy) Vážně nemám drobné. Moment, tady jsou tři půlpence, jestli nepohrdnete.

(ustoupí)

KVĚTINÁŘKA (zklamaná, ale tři půlpence jsou lepší než nic) 'Kuju.

ČUMIL (Dívce) Bacha na věc, dejte mu za to kytku. Táhleten chlápek vzadu si píše každý vaše slovo. (Všichni se obrátí k muži, který si dělá poznámky)

KVĚTINÁŘKA (zdešeně vyskočí) Hele, hele, coe na tom trsnýho, že sem s pánem mluvila? Mam povolíno pr'dávat kytky, dyž nezavazim na chodníku. (hystericky) Helejte, já sem sl'šná olka, jo, 'korát sem se ho ptala, esli si vode mě jako k 'pí kytku.

(Všeobecný rozruch, který je většinou výrazem sympatií ke květinářce, ale také odsudkem jejího přehnaného rozčilení. Výkřiky jako: „Co řvete, ženská? Nikdo vám nic nedělá. Ublížil vám někdo? Proč takovej kravál? Jen pomalu. Klid, klid,“ atd. se ozývají od starších lidí, kteří ji chlácholí. Ti méně trpěliví ji žádají, aby držela jazyk za zuby, a neurvale se jí dotazují, co se jí stalo. Vzdálenější skupina, která neví, oč jde, se přihrne a stupňuje rámus svými otázkami a odpovědmi: „Co se děje? Co provedla? Kde je ten chlápek? Nákej fízl si ji zapisuje. Cože! Tamten? Jo, táhleten. Vobrala toho pána o peníze,“ atd. Květinářka, rozrušená a uzavřená ve shluku lidí, si proklestí cestu ven k Pánovi a křičí jako smyslů zbavená)

Pane, pane, hať mě n'eudá! Vemou mi povolení a v'ženou zulice, že vobtěžuju, to neni srnda, jo! Zničej.

MUŽ SE ZÁPISNÍKEM

Ale, ale, ale! Kdo vám ubližuje, káčo jedna?

ČUMIL Je to v poho, to je nákej lepší pán, mrkněte mu na perka. (vysvětluje muži se zápisníkem) Víte, vona vás měla za chlupatýho.

MUŽ SE ZÁPISNÍKEM

(s náhlým zájmem) Prosím?

ČUMIL (neschopen definice) Jak bych vám to řek – za fízla, no.

KVĚTINÁŘKA (stále hysterická) Přisámbu, ňčim sem se vo něj...

MUŽ SE ZÁPISNÍKEM

(pánovitě, ale v dobrém) Budte už zticha! Vypadám snad jako policajt?

KVĚTINÁŘKA (zdaleka si není jistá) Koukej tea navalit, co sis vo mě nadrápal, jo?

(Muž otevře svůj zápisník a drží jí ho rovnou před nosem, ačkoli dav, který se mu tlačí na záda a snaží se mu číst přes ramena, by slabším jedincem otřásl)

Coe to? Todle neni p'rádný písmo. Todle já n 'přečtu.

MUŽ SE ZÁPISNÍKEM

Ale já ano. „Nemrčte se, pan řiditel, a k'pte si vod ch'dý olky kytku.“

KVĚTINÁŘKA (hrozně nešťastná) Fšecko jen kůli tomu, že sem mu ř'kla „pan řiditel“. Dyť já to nem'slela blbě. (Pánovi) Pane, pane, ať von mě n'eudá pro jednoho řiditele. Vy přece –

PÁN (Muži se zápisníkem) Pane, jestli jste strážník, nemusíte mě chránit před obtěžováním ze strany mladých žen, dokud vás o to nepožádám. Ta dívka nic neprovedla.

KOLEMSTOJÍCÍ

Chce dostat přidáno, šplhoun.

ČUMIL To není chlupatej. Říkám vám, mrkněte mu na perka.

MUŽ SE ZÁPISNÍKEM

(ho žoviálně osloví) A jakpak se má vaše příbuzenstvo v Selsey?

ČUMIL (podezíravě) Vodkad' víte, že mám příbuzenstvo ze Selsey?

MUŽ SE ZÁPISNÍKEM

Na tom nesejde. Prostě máte. (Dívce) Jak jste se octla tak daleko na východ od Lisson Grove? Tam jste se přece narodila?

KVĚTINÁŘKA (zděšená) A coe na tom trsnýho, že sem vocamtad' vodtáhla? Prase by tam nebydlelo, a eště sem m 'sela, ty vole, klopit pět šilasů tejdně. (v slzách) Buhuhú...

MUŽ SE ZÁPISNÍKEM

Bydlete si, kde chcete, jenom nevrškejte.

IRONIK Jestlipak uhádnete, odkud jsem já?

MUŽ SE ZÁPISNÍKEM

Severovýchodní Londýn, Hoxton.

(Všeobecné pochechtávání. Obecný zájem o výkony muže se zápisníkem vzrůstá)

IRONIK (užasle) Teda, já se nehádám. To jsem blázen!

KVĚTINÁŘKA (stále si hýčká pocit křivdy) M 'usí von se vo mě votírat?

ČUMIL (Muži se zápisníkem) Helejte, musíte vy vědět věci vo lidech, který se vo vás ani nevtřeli?

IRONIK Správně, jemu (ukazuje na Pána – Pickeringa) řekněte, odkud přišel, když se chcete dát na věštění.

MUŽ SE ZÁPISNÍKEM

Cheltenham, Harrow, Cambridge a Indie.

PÁN Zcela správně. (Hurónský smích ostatních) Dovolíte mi otázku, pane: živíte se tím u cirkusu?

MUŽ SE ZÁPISNÍKEM

Taky jsem na to myslel.

(Přestává pršet)

DCERA (dojde jí trpělivost, neurvale se protlačí davem a odstrčí Pána, který se zdvořile uchýlí na druhou stranu)
Kde ten pitomej Freddy lítá? Eště chvíli a fakt si tady uženu regma.

MUŽ SE ZÁPISNÍKEM

(k sobě, spěšně si dělá poznámku o její výslovnosti: „regma“) Earls court.

DCERA (zuřivě) Pane, nechte si ty drzé poznámky.

MUŽ SE ZÁPISNÍKEM

Řekl jsem něco nahlas? Promiňte. Vaše paní matka je bezpochyby z Epsomu.

MATKA To snad není možné! Vyrostla jsem poblíž Epsomu, ve Velkodámském parku.

MUŽ SE ZÁPISNÍKEM

Chacha! Fantastický název! Promiňte. (Dceři) Sháníte taxík, vidíte? (vytáhne píšťalku, zapíská)

IRONIK Vy jste utekl z cvokhauzu. Koukejte se tam vrátit.

MUŽ SE ZÁPISNÍKEM

(přívětivě) Do cvokhauzu.

IRONIK Sbohem, ingouste! (dotkne se posměšně klobouku na výraz úcty a odkráčí)

KVĚTINÁŘKA Tajle buzerovat lidi!

MATKA Kláro, už se vyčasil. Můžeme na autobus. Pojd.

(Podkasá si sukni nad kotníky a vydá se směrem ke Strandu)

DCERA Bóóže, to je otrava! (vztekle jde za ní)

KVĚTINÁŘKA Život na piču, a eště mi nadaj!

PÁN (k muži se zápisníkem) Mohu se zeptat, jak to děláte?

MUŽ SE ZÁPISNÍKEM

Pouhá fonetika. Věda o řeči. Dokážu zařadit kohokoliv s přesností šesti mil. V Londýně s přesností dvou mil. Někdy dvou ulic.

KVĚTINÁŘKA N 'mální úchyl...!

PÁN A dá se z toho využít?

MUŽ SE ZÁPISNÍKEM

Celkem pohodlně. Žijeme v době zbohatlíků. Lidé začnou na periférii a skončí v centru. Chtějí se periférie zbavit, jenže ona se nezapře; stačí, když otevřou pusou. A já je naučím –

KVĚTINÁŘKA Ať se kr'ten stará vo sebe a nebuzeruje ch'dou olku –

MUŽ SE ZÁPISNÍKEM

(vybuchne) Ženská, okamžitě s tím ohavným skuhráním přestaňte, nebo si hledejte útočiště na jiné posvátné půdě!

KVĚTINÁŘKA (se chabě brání) Já mam právo tay bejt tak 'ko vy.

MUŽ SE ZÁPISNÍKEM

Ženská, která vydává tak otravné a ohavné zvuky, nemá právo ani na život. Uvědomte si, že vaše mateřština je jazykem Shakespeara, Miliona a bible, a nebubblejte tu jako žumpa!

KVĚTINÁŘKA (zcela vyvedena z míry, vzhlíží k němu se směsicí úžasu a bázně, aniž se opováží zdvihnout hlavu)
Áááááááááááá!

MUŽ SE ZÁPISNÍKEM

Vezměte například tohoto tvora: mluví jako kanál a tak se bude brodit blátem až do smrti. Věřte mi ale, přáteli, že za pouhé tři měsíce bych ji mohl na diplomatickém koktejlu vydávat za vévodkyni. Nevěříte?

PÁN

Ale věřím. Zabývám se výzkumem indických jazyků, takže –

MUŽ SE ZÁPISNÍKEM

(dychtivě) Vážně? Neznáte náhodou plukovníka Pickeringa, autora Hovorového sanskrutu?

PÁN

Já jsem plukovník Pickering. A vy račte být?

MUŽ SE ZÁPISNÍKEM

Henry Higgins, autor Higginsovy univerzální abecedy.

PICKERING

(nadšeně) Přijel jsem za vámi z Indie.

HIGGINS

A já se tam za vámi chystal.

PICKERING

Kde bydlíte?

HIGGINS

Wimpole Street 27A. Stavte se zítra.

PICKERING

Já bydlím v Carltonu. Stavte se teď, povečeříme a poklábosíme.

HIGGINS

Jde se.

KVĚTINÁŘKA

(Pickeringovi) K 'pte si kytku, 'odnej pane. Nemam na činži.

PICKERING

Když já opravdu nemám drobné. Lituji. (odchází)

HIGGINS

Lhářko prolhaná! Říkala jste, že můžete rozměnit půlkorunu.

KVĚTINÁŘKA

(vyskočí, zoufale) Vás by tea měli vycpat hřebíkama! (mrskne mu košík pod nohy) Navalte šest pencí a sežerte si celej košík.

(Hodiny na kostele bijí půl)

HIGGINS

(vidí v tom hlas boží, který ho napomíná, že farizejsky lakotí na chudé dívce) Menetekel. (Smekne obřadně klobouk, pak vhodí hrst mincí do košíku a odchází za Pickeringem)

KVĚTINÁŘKA

(sebere půlkorunu) Áóú! (sebere několik dvoušilinků) Ááóú! (sebere několik mincí) Ááááóú! (sebere jednu půllibrovku) Aááááóúúú!

FREDDY

(přiběhne) Konečně jsem ho sehnal. Haló! (Líze) Kde jsou ty dvě ženy, co stály tady?

KVĚTINÁŘKA

Klusaly na bus, dyž přistalo lejt.

FREDDY

A taxíka mně nechají na krku! Do háje!

KVĚTINÁŘKA

(velkopansky) Jen klid, mladej! Tágo si beru domů já. Jedu do Baknskýho place. T' k ahoj F'rdo.

FREDDY

Ahoj.

KVĚTINÁŘKA

Ahoj, F'rdo. Čau. Ahoj. (Odejde, slyšíme hlas za scénou)

Baknmskej plac.

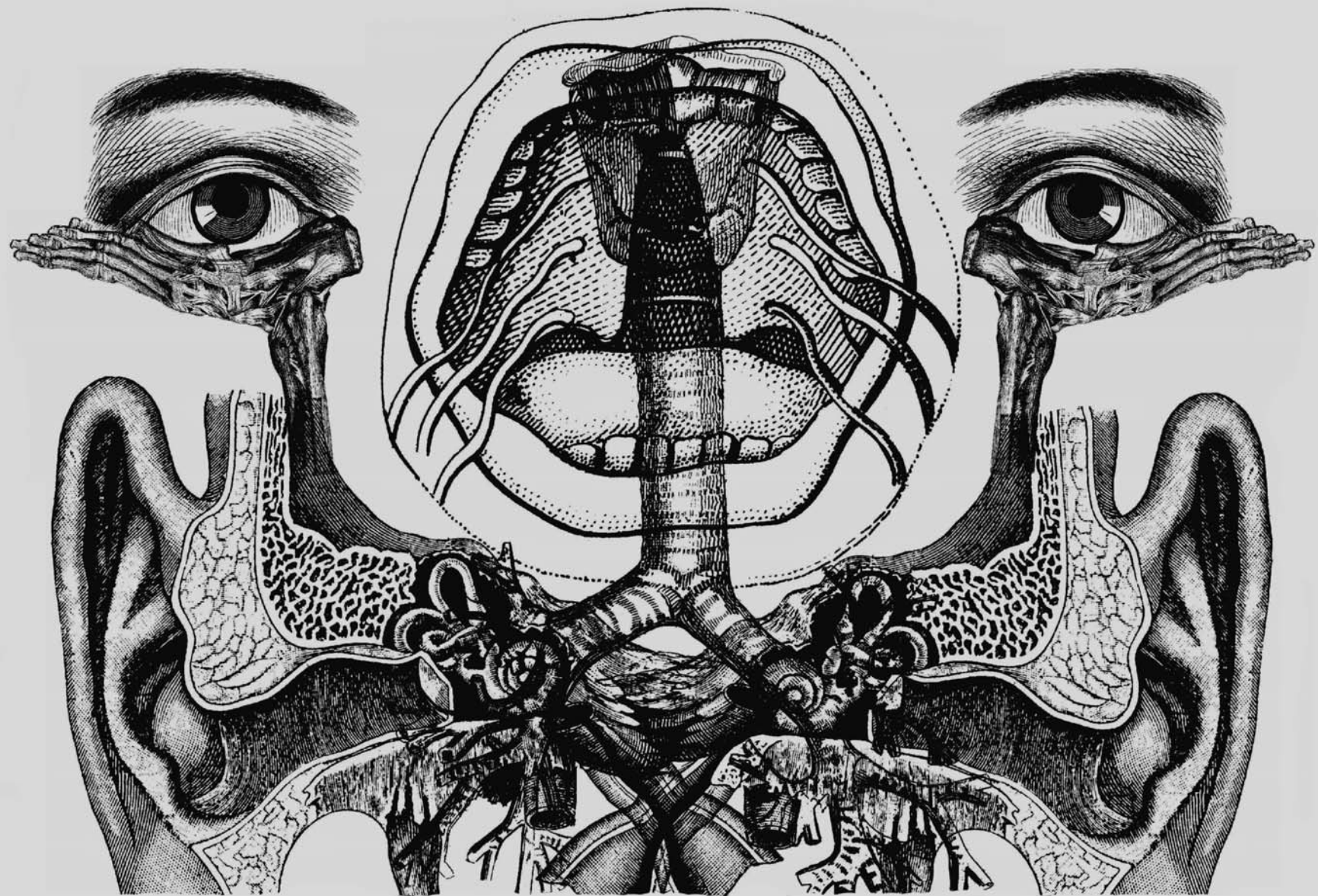
TAXIKÁŘ

Cože? Kam?

KVĚTINÁŘKA

Drury Lane, na rohu je koňskej řezník.

(Freddy se usměje, zvedne kytku, kterou Líza upustila)

Druhé dějství

Wimpole Street.

HIGGINS (zavírá přístroj) A to je celé.

PICKERING Dost jsem si zakládal na tom, že dokážu vyslovit čtyřicet různých samohlásek, ale vašich sto třicet mi vzalo dech.

HIGGINS To chce cvik.

(Vejde paní Pearceová)

Co je?

PEARCEOVÁ (váhá, zřejmě si neví rady) Přišla za vámi nějaká mladá žena, pane Higginsi.

HIGGINS Mladá žena! Co chce?

PEARCEOVÁ Říkala, že budete mít z její návštěvy radost, jen co se dovíte, proč přišla. Já bych ji poslala pryč, ale povídám si, co když si ji budete chtít namluvit do těch přístrojů.

HIGGINS Výslovnost má zajímavou?

PEARCEOVÁ Spíš hroznou.

HIGGINS Sem s ní. Klidně ji přiveďte, paní Pearceová. (Jde rychle ke svému pracovnímu stolu a vybere jeden váleček do fonografu)

PEARCEOVÁ (jen zpola smířená) Prosím, pane Higginsi. Je to vaše přání. (Odejde)

HIGGINS Aspoň vám ukážu, jak si dělám záznamy. Necháme ji mluvit, já si to nejdřív zaznamenám Bellovou optickou řečí, pak širokou románskou, a nakonec si ji chytíme na fonograf, takže si ji pak můžete pouštět, jak často budete chtít, a současně sledovat písemný záznam.

PEARCEOVÁ (se vrací) Tady je.

HIGGINS Ale to je ta holka ze včerejška! Ta je k ničemu – ze severozápadního Londýna mám všechny záznamy, které potřebuju. Přece kvůli ní nezničím další váleček.

KVĚTINÁŘKA Si nevytahujte triko. 'Ště nevíte, proč s 'm tay. (Pearceové, která čeká u dveří na další rozkazy) Ř'kla ste mu, že sem přifrcela tágem?

PEARCEOVÁ Ale děvče! Snad si nemyslíte, že se pan profesor stará, čím jste přijela!

KVĚTINÁŘKA P 'šla s 'm si domluit hodiny, byste věděl. A taky je zacvakat, aby nevznik vomyl.

HIGGINS (omráčen) No ne!!! Co vám na to mám říct?

KVĚTINÁŘKA D 'byste byl slšně chovanej, třea byste mi nabíd židli. Př'ce mam pro vás kšeft, ne? Mužu ke konk'renci.

HIGGINS Pickeringu, nabídnem té couře židli – nebo s ní rovnou vyrazíme dveře?

KVĚTINÁŘKA Ááááóóúúú! Já si nen'chám n 'dávat do cour, dyž kci cálovat 'ko dáma! (Oba muži na ni z druhého konce místnosti užasle zírají)

PICKERING (jemně) A co byste vlastně chtěla, děvče?

KVĚTINÁŘKA Bysem chčea děat slčnu v kvěfnářství, a né furt pr'dávat na 'lici. Ae vni mě nevemou, dokad' nebudu muit spisovnějc. Von řek, že by mě na'čil. Tak sem tay, chci mu solit – já se ho vo nic neprsim – a von se mnou 'ko s šlapkou.

PEARCEOVÁ Vy si myslíte, že si můžete dovolit platit hodiny u pana Higginse?

KVĚTINÁŘKA A coako?

HIGGINS Kolik?

KVĚTINÁŘKA (triumfálně) Toe vono! Já tšila, že přstanete děat haura, sotva zmerčíte, že byste moh trhnout z toho, co ste mi včera v 'solil. (důvěrně) Ste měl zkalenej chobot, že jo?

HIGGINS (kategoricky) Sedněte si.

KVĚTINÁŘKA Jó, dyž mi to cete dát prezentem ...

HIGGINS (zahřmí) Sednout!

PEARCEOVÁ (přísně) Sedněte si, děvče.

KVĚTINÁŘKA Áááááááá! (zůstane stát se smíšenými pocity vzdoru a rozpaků)

PICKERING (velmi zdvořile) Neposadíte se, prosím, slečno?

KVĚTINÁŘKA (opatrně) Dyž jinak nedáte. (posadí se na zem)

HIGGINS Jak se jmenujete?

KVĚTINÁŘKA Líza Doolittlová.

HIGGINS (vážně deklamuje) Bětka a Alžběta, Bětuška, Líza, vyšly si do lesa na ptačí hnízda.

PICKERING Čtyři tam vajčka v hnízdečku byla.

HIGGINS Vzaly si po jednom, tři ještě zbyla.

(Upřímně se smějí vlastnímu vtipu)

LÍZA Co blbnete?

PEARCEOVÁ Takhle s panem Higginsem nesmíte mluvit.

LÍZA A prč von muví se mnou jak s magorem?

HIGGINS Kolik že mi nabízíte za hodinu?

LÍZA To mám na chlp spočtený. Moe kámoška se učí fráninu, jo – a cáluje půldruhýho šilasu za hodinu n'málnímu Francouzovi. Vy mě máte učit r 'dnej jazyk, tak byste po mně nechtěl toliká jako tamten za fráninu, ne? Dám vam šilas; berte, nebo nechte bejt.

PICKERING Víte, Higginsi, když vezmete jeden šilink ne prostě jako šilink, nabízí vám za hodinu dvě pětiny svého denního příjmu. Dvě pětiny milionářského denního příjmu jsou asi tak šedesát liber. To je slušné. To je balík peněz!

HIGGINS To máte pravdu. Tolik mi ještě nikdo nenabídl.

LÍZA (vstane, zděšena) Š'desát liber! Co žvaníte? Já vam žádnejch š 'desát liber neabízela. Kde bysem schrastila –

HIGGINS Budte zticha.

LÍZA (pláče) Já přce nemám š 'desát liber. Áááá...

PEARCEOVÁ Nebreč, holka hloupá. A posad' se. Nikdo ti tvoje peníze nevezme.

PICKERING Higgins, nasadil jste mi brouka do hlavy – s tím diplomatickým koktejlem. Vsadím se s vámi o všechny náklady na ten pokus, že to nesvedete. A zaplatím hodiny.

LÍZA Jé, vy ste prima! 'kuju, pan ředitel.

HIGGINS (v pokušení, dívá se na ni) Pokušení je téměř neodolatelné. Je tak nádherně sprostá - tak šíleně ušňupaná...

LÍZA (vehementně protestuje) Ááááooóúú!!! Náh 'dou sem si na cestu umya vobličej i ruce, fakt!

PICKERING Lichotkami jí rozhodně hlavu nepopletete, Higgins.

PEARCEOVÁ (neklidně) Jen to nezakřikněte, pane plukovníku. Ono je víc možností, jak holce poplést hlavu, a pan Higgins je na to kadet, i když třeba ani nechce.

HIGGINS (bere nápad vážně a rozpaluje se) Co jiného je život než série hloupých nápadů? Udělám z té ucourané běhny vévodkyni.

LÍZA Ááááooóúú!

HIGGINS (unesen) Za čtvrt roku ji vezmu kamkoliv a prohlásím ji za kohokoliv. Začneme dneska, teď! Hned! Odvedte ji a umyjte, paní Pearceová. Vydrhněte ji rejžákem, když to nepustí jinak.

PEARCEOVÁ (protestuje) Ale –

HIGGINS (bouří dál) Vysvlečte ji, a všechno, co má na sobě, spalte. Nové šaty můžete objednat po telefonu. Než přijdou, omotejte ji třeba balicím papírem.

LÍZA Vy nejste žádný džentlas, to tea nejste. Já mam t'kový vobšourníky prokoukn'tý.

HIGGINS Ženská, vaši periferní stydlivost tady nemůžeme potřebovat. Musíte si osvojit chování aristokratky. Odvedte ji, paní Pearceová. Když se bude cukat, klidně jí nařežte.

LÍZA (vyskočí a v běhu hledá ochranu střídavě u Pickeringa a paní Pearceové) Ne!!! Z 'volám chlupatý.

PEARCEOVÁ Ale kam ji uložím?

HIGGINS Strčte ji do popelnice.

PEARCEOVÁ (rezolutně) Pane Higgins, nemůžete takhle po lidech šlapat.

HIGGINS (ochladne, s profesionálně dokonalou modulací hlasu) Já pouze navrhuji, abychom té ubohé dívce prokázali laskavost. Musíme jí pomoci, aby mohla zaujmout v životě nové postavení.

PEARCEOVÁ Nemůžete ale jen tak sebrat děvče z ulice.

HIGGINS Proč?

PEARCEOVÁ Co její rodiče? Třeba je vdaná.

LÍZA Blbost! 'Do by si mě vzal?

HIGGINS (náhle se uchýlí k nejsvůdnějšímu šepotavému rejstříku ve svém nejvýmluvnějším slohu) Přísámbůh, Alžběto, než s vámi skončím, budou ulice posety mrtvolami mužů, kteří se kvůli vám zastřelili.

LÍZA Já du. Se nen'chám učit vod nějakýho cvoka.

HIGGINS (raněn na nejcitlivějším místě, že odolala jeho výmluvnosti) Dobře. Paní Pearceová, žádné nové šaty objednávat nemusíte. Vyhodte ji.

LÍZA (fňuká) Neee! Nešahejte na mě! Já se vo žádný hadry neprosila. Stejně bysem sje nevzala. (přijme Pickeringem podaný kapesník) Můžu sje koupit sama.

HIGGINS Jste nevděčná. To mám za to, že jsem vás chtěl vytáhnout z kanálu.

PEARCEOVÁ Už je toho dost, pane Higginsi. Jděte hezky domů k rodičům, děvenko, a řekněte jim, ať na vás dají lepší pozor.

LÍZA Já žádný diče nemám. Řekli mi, že sem dost velká, abysem se živila sama, a vyrazili mě.

HIGGINS No prosím, tak nač ten kravál? Holka nikomu nepatří – nikdo o ni nestojí, jenom já.

PEARCEOVÁ Ale co z ní bude? Budete jí něco platit?

HIGGINS (netrpělivě) Proboha, co by dělala s penězi? Najíst dostane a šaty taky. Peníze by mohla jedinež propít.

LÍZA Já nechlastám...! (Pickeringovi) Pan ředitel, vy ste slišnej pán, ať se mnou tak nemuví!

PICKERING (dobromyslně) Nenapadlo vás, Higginsi, že to děvče má nějaké emoce?

HIGGINS (si ji kriticky prohlíží) Ani bych neřek. Rozhodně si s nimi nemusíme lámat hlavu. (vesele) Vidte, Lízo?

LÍZA Mám svý city 'ko každej jinej.

HIGGINS Co z ní bude, když ji nechám v kanále, paní Pearceová?

PEARCEOVÁ To je její věc, a ne vaše, pane Higginsi.

HIGGINS Dobrá, až s ní skončím, můžeme ji hodit zpátky do stoky, a pak to zase bude její věc. Takže je všechno v pořádku.

LÍZA Vám na n'kom nezážeží, 'korát na vás. (vstane) Už toho mam plný zuby! Vodcházim. (Jde ke dveřím)

HIGGINS (sebere z klavíru čokoládový bonbón) Vezměte si bonbón, Lízo.

LÍZA (v pokušení) Vim já, co je v ňom? Slyšela jsem, že pání, 'ko vy, takle vomámili nejednu olku!

(Higgins vytáhne kapesní nůž, rozpůlí bonbón, polovičku si dá do úst a polkne, druhou polovičku nabídne jí)

HIGGINS Důkaz dobré vůle, Lízo. Já půl, vy půl. (Líza otevře ústa, aby mu odsekla; Higgins jí do nich vstrčí půl bonbónu) Budete jich mít denně plné krabice, k snídani, k večeři... Tak co?

LÍZA (která konečně bonbón zlikvidovala, když se předtím málem udávila) Já bysem ho nepolkla, ale dyž je blbý ho vyplnout.

HIGGINS V pořádku. A teď šup s ní do koupelny.

LÍZA (váhavě) Strašit lidi, to tea umíte. Ale dyž se mi nebude chtít, tak mě tay nikdo neudrží. Nikoo sem se neprsila, aby mě vozil na koktej do Baknemskýho pláce. A s chlupatýma sem nikdy nic neměa.

PEARCEOVÁ Ty pánovi nerozumíš. Pojď se mnou. (Jde napřed ke dveřím, otevře je a čeká na Lízu)

LÍZA Já náhdou vim, co muvim, jo. Vědět, do čeo lezu, tak bysem sem nešla. Rajtovat na mně taky nikdo neb'de, já mám svý city 'ko každej – (odchází) Jů! Co toe? Tay 'ko perete? Toe divnej kotel.

PEARCEOVÁ To je vana, Lízo, a já tě teď v ní vykoupu.

LÍZA Znaa jsem jednu, kerá se koupala každou sobotu, a měa z toho smrt.

PEARCEOVÁ Pan Higgins má koupelnu dole, a koupe se každé ráno. Ve studené vodě.

LÍZA Ty krááávo! Ten chlap musí bejt ze železa.

PEARCEOVÁ Když jsi cuchta navenek, nemůžeš být slušné děvče uvnitř.

LÍZA Buhů!

PEARCEOVÁ Přestaň řvát, a všechno ze sebe svlékni.

LÍZA (v slzách) Já nemůžu. Nikdá sem si šucky šaty nesvlíkla. To nemůžu!

PEARCEOVÁ Přece se svlékáš každý večer, když si jdeš lehnout.

LÍZA (užasne) Proč?

PEARCEOVÁ Snad nespíš v prádle, co nosíš přes den?

LÍZA A v čom mam spát? Dybysem věděla, coe to za mordy, bejt čistá, tak bysem řkam nelezla. Já netšila, jak mi je fajn. Já –

(Paní Pearceová si navlékne bílé gumové rukavice)

PICKERING Dovolte mi přímou otázku, Higgins. Jste charakterní muž ve styku s ženami?

HIGGINS (nevrle) Znáte nějakého charakterního muže ve styku se ženami?

PICKERING Celou řadu.

HIGGINS (zarputile) Vidíte, a já ne. Jakmile si pustím nějakou ženskou k tělu, začne žárlit, podezírat, vnucovat se a šíleně otravovat. Ženské všechno obrátí vzhůru nohama. Muž má namířeno na sever, ona na jih, a nakonec to dopadne tak, že oba musí na východ, ačkoli nemohou východní vítr ani vystát.

PICKERING Higgins, vy dobře víte, jak to myslím. Budu se cítit za tu dívku zodpovědný. Doufám, že se jejího postavení tady nezneužije.

HIGGINS Prosím vás! Učil jsem mluvit anglicky spoustu amerických milionářek: a to jsou nejpřitažlivější ženy na světě. A tohle? Takový subjekt! Zaručuji vám její nedotknutelnost. (Paní Pearceová otevře dveře. V ruce drží Lízín klobouk)

HIGGINS (zvědavě) Tak co, paní Pearceová, všechno v pořádku?

PEARCEOVÁ (u dveří) Kdybyste dovolil na slovíčko, pane Higgins.

HIGGINS Ale jistě. (Pearceová postoupí dopředu) Tu čepici nepalte, paní Pearceová. Nechám si ji na památku. (vezme klobouk) Tak copak máte na srdci?

PICKERING Nepřekážím?

PEARCEOVÁ Vůbec ne, pane plukovníku. Pane Higgins, prosím vás, dávejte si před tím děvčetem pozor na jazyk.

HIGGINS (upjatě) Jistě. Proč mi to říkáte?

PEARCEOVÁ Jen proto, abyste neklel jako obvykle.

HIGGINS (pohoršeně) Já že kleju? (co nejdůrazněji) Mně se to hnusí! Co tím ksakru chcete říct?

PEARCEOVÁ (bezbarvě) Právě to. Klejete trochu moc.

HIGGINS (s nonšalantním výrazem) Leda ve chvíli krajního a spravedlivého rozhořčení. že jsem panovačný despota a diktátor. To je mi záhadou.

PEARCEOVÁ Jen dnes dopoledne jste s ním spojil průvan, poštu a dopravní problémy, pane Higginsi. (Paní Pearceová se vrací)

HIGGINS Dobře, dobře. Je to všecko? PEARCEOVÁ Promiňte, pane Higginsi, ale začínají maléry. Dole čeká popelář Alfréd Doolittle a chce s vámi mluvit. Že prý tu máte jeho dceru.

PEARCEOVÁ Mohu vás také požádat, abyste nechodil ke snídani v županu a abyste ho v žádném případě nepoužíval místo ubrousku? A kdybyste laskavě nejedl všecko z jednoho talíře a neodkládal použitý příbor rovnou na ubrus, dáte té dívce lepší příklad. PICKERING (vstane) Chm! To jsou mi věci! (vrátí se ke krbu)

HIGGINS Možná že sem tam něco v roztržitosti provedu. (vztekle) Mimochodem, můj župan šíleně smrdí benzínem! HIGGINS (promptně) Pošlete toho vyděrače nahoru.

PEARCEOVÁ To jistě, pane Higginsi. Ale když si budete otírat prsty od... PEARCEOVÁ Jak si přejete, pane Higginsi.

HIGGINS (řve) Dobře, dobře, přišťe si je otřu o vlasy! PICKERING Třeba to není vyděrač.

PEARCEOVÁ Snad jste se neurazil, pane Higginsi. HIGGINS Blbost. To se ví, že je.

HIGGINS (přistižen, že je schopen nepřístojné citové reakce) Ale ne, máte pravdu, paní Pearceová – dám si před tím děvčetem obzvláštní pozor. Je to všecko? PICKERING Ať je nebo ne, potíže nám asi dělat bude.

PEARCEOVÁ Není, pane Higginsi. Mohla by si vzít nějaké ty japonské šaty, co jste přivezl z ciziny? HIGGINS (optimisticky) A určitě bude mít zajímavé řeči.

HIGGINS Ale jistě. PICKERING O té dívce?

PEARCEOVÁ (odejde) HIGGINS Mám na mysli jeho žargón.

HIGGINS (odejde) PICKERING Aha.

HIGGINS Víte, Pickeringu, ta ženská má o mně zcela kuriózní představu. Já jsem takový nesmělý, plachý člověk. Nikdy jsem se necítil skutečně dospělý a suverénní jako jiní. A ona je přesto skálopevně přesvědčena, PEARCEOVÁ (u dveří) Doolittle, pane Higginsi.

(Vpustí Doolittla a odejde)

DOOLITTLE (u dveří, neví, kdo z obou pánů je jeho člověk) Profesor Higginsi?

HIGGINS To jsem já. Dobrý den. Posadte se.

DOOLITTLE Dobrej, šéfe. (důstojně usedne) Přicházím v náramně důležitý věci, šéfe.

HIGGINS (Pickeringovi) Vyrostl v Hounslow. Matka bude zřejmě z Walesu.

(Doolittle otevře užasle pusou dokořán. Higgins pokračuje)

Co chcete, Doolittle?

DOOLITTLE (hrozivě) Svou céru, dyž to chcete vědít. Jasný?

HIGGINS Zcela. Jste její otec, vidíte? Nenapadlo vás, že by ji chtěl ještě někdo jiný, vidíte? Rád slyším, že je ve vás trochu citu pro rodinu. Dcera je nahoře. Okamžitě si ji odvedte.

DOOLITTLE (vstane, strašlivě vyveden z konceptu) Co?!

HIGGINS Jen si ji odvedte. Snad si nemyslíte, že vám ji budu vyržovat?

DOOLITTLE (protestuje) Nonono, pomalu, šéfe. Je to rozumný? Je to správný, takhle si s čovekem zahrávat? Holka patří mně. A máte ji vy. Jak já k tomu přidu? (opět se posadí)

HIGGINS Vaše dcera měla tu smělost navštívit mě v mém domě a požádat mě, jestli bych ji nenaučil pořádně mluvit, aby dostala místo v květinářství. Tento pán a moje hospodyně byli po celou tu dobu přítomni. (Nahání mu hrůzu) Jak se opovažujete přijít a pokoušet se mě vydírat? Vy jste ji sem poslal!

DOOLITTLE (vehementně) To ne, šéfe.

HIGGINS Ale poslal! Jinak byste nevěděl, že je tady.

DOOLITTLE Nechtejte čoveka za slovo, šéfe.

HIGGINS Vás chytne policie – a za podvod. To je úskok se záměrem získat peníze vyhrožováním. (Rezolutně jde k telefonu a rozevře seznam)

DOOLITTLE Řek jsem vám snad vo mizernej měďák? Tady pán at mi dosvěčí: byla snad řeč vo penězích?

HIGGINS (odhodí seznam a odpochoduje k Doolittlovi, má na něj chyták) Proč jste tedy přišel?

DOOLITTLE (sladce) Šecko vám řeknu, šéfe, jen dyž mě pustíte ke slovu. Jsem připravenej vám to říct. Jsem vochotnej vám to říct. Jsem žádostivej vám to říct.

HIGGINS Sentimentální rétorika, Pickeringu. To dělá ta jeho velšská krev.

PICKERING Higginsi, prosím vás – já taky pocházím z Walesu. (Doolittlovi) Jak víte, že ta dívka je tady, když jste ji sem neposlal?

DOOLITTLE To máte tak, šéfe. Holka vzala do taxíku jednoho kluka, aby ho jako povozila: syna její domácí. Von tu vočumoval, aby ho zase svezla zpátky. No a vona dyž se dověděla, že se sem může nakvartýrovat, poslala ho pro věci. Já kluka potkal u nás... na rohu.

HIGGINS V hospodě, co?

DOOLITTLE V chudinským klubu, šéfe...

PICKERING Nechte ho domluvit, Higginsi.

DOOLITTLE Kluk mi řek co jako, tak jsem ty věci přines sám, abys se vám zavděčil. Tady hudební inštrument, šéfe. Pár vobrázků, a klec na ptáka. Šaty že prej nepotřebuje. No, co jsem si měl vo tom myslet, šéfe? Ptám se vás jako rodič – co jsem si měl myslet?

HIGGINS Takže vy jste ji přišel zachránit před záhubou hroznějši než smrt, co?

DOOLITTLE (s úlevou, že byl tak dobře pochopen, oceňuje to) Přesně, šéfe. To je vono.

PICKERING Ale proč jste jí přinesl věci, když jste si ji chtěl odvést?

DOOLITTLE Řek jsem, že ji chci odvést? Řek jsem něco?

HIGGINS (rozhodně) Ale odvedete si ji, a tryskem. (Přijde ke krbu a zazvoní)

DOOLITTLE (vstává) To ne, šéfe, to neříkejte. Já přece nebudu bránit své cíři ve štěstí. Tady se před ní votvírá zářná budoucnost, jak se říká, a –

(Paní Pearceová otevře dveře a očekává rozkazy)

HIGGINS Paní Pearceová, tohle je Lízín otec. Přišel si pro ni, tak mu ji dejte.

DOOLITTLE To bude nějaký nedorozumění. Helejte –

PEARCEOVÁ Vždyť si ji teď nemůže odvést, pane Higginsi: řekl jste mi, abych její šaty spálila.

DOOLITTLE No prosím. Přece holku nepotáhnu po městě nahatou jako vopici, no ne? Helejte, šéfe. My dva jsme chlapi světa znalí, no ne?

HIGGINS Světa znalí, říkáte! Snad abyste raději šla, paní Pearceová.

PEARCEOVÁ Taky si myslím, pane Higginsi. (důstojně odejde)

DOOLITTLE Věc se má tak, šéfe. Jako céra se žít nevyplatí – to vám říkám rovnou. Já si jen žádám své votecký práva a co je pro vás jedna pětilibrovka? A co je pro mě Líza?

(Doolittle se vrátí ke své židli a posadí se s výrazem sfingy)

PICKERING Snad byste měl vědět, Doolittle, že pan Higgins má zcela počestné úmysly.

DOOLITTLE No jasně, šéfe. Dybysem si to nemyslel, řek jsem mu rovnou vo padesátku.

HIGGINS (pobouřen) Mám tomu rozumět, že byste vlastní dceru prodal za padesát liber?

DOOLITTLE V zásadě ne, ale abysem vyhověl takovému pánovi, to bysem udělal, to zas jo.

PICKERING Člověče, máte vy nějakou morálku?

DOOLITTLE (poklidně) Tu já si nemůžu dovolit, šéfe. Vy byste taky nemoh třít bídu jako já.

HIGGINS (na rozpacích) Pickeringu, z mravního hlediska je zcela nesporné, že dát tomu chlapovi šesták je vyložený zločin. A přece v jeho nároku cítím jakousi elementární spravedlnost.

DOOLITTLE To je vono, šéfe. Něco jako votecký srce.

PICKERING Ten pocit chápu, ale není správné –

DOOLITTLE To neříkejte, šéfe. Podívejte, co já jsem? Asociální živel, že jo. Dyž se něco mele, a já si koukám z toho urvat, slyším porad to samý: „Ty seš asociál, tak nic nedostaneš.“ Jenže moje potřeba je zrovna tak velká jako potřeba tý nejsociálnější matky, kerá v jednom tejdnu tahá prachy z šesti různých dobročinností. Já nepotřebuju míň než takovej sociální případ, já potřebuju víc. Já nejsem vo nic menší jedlík než voni, a vypiju vo hódně víc. Já se potřebuju drobet povyrazit, pač jsem přemejšlivej člověk. Já si potřebuju trochu zařadit, zazpívat a poslechnout muziku, dyž nejsem ve své kůži. A každej mi všeco počítá nachlup stejně jako těm sociálním případům. Co je to ta morálka střední třídy? Akorát vejmluva, aby mi nikdo nic nemusel dát. Pročež vás prosím, jakožto dva džentlasy, abyste na mě tuhle habadúru nehráli. Já ze sebe

sociální případ nedělám. Já sem asociál a asociál zvošanu. Snad byste ale nehřešili na lidskou náturu a nevožulili asociála vo cenu jeho céry, kerou vlastním potem vyiplal, nakrmil a vošatil, dokad' z ní nevyrostla holka hodná pozornosti vás dvou pánu. Je snad pět liber přemrštěná suma? Sudte sami, nechám to na vás.

HIGGINS Vzit si tak toho člověka na čtvrt roku do parády, Pickeringu, moh by si vybrat mezi ministerským křeslem a kazatelnou ve Walesu.

DOOLITTLE Depak já, šéfe. Já slyšel ministrů a takový sociální reformy nejsou sranda, to je život pro kočku, ať to vemete, jak to vemete. Já zvošanu ve svém asociálním živilu.

HIGGINS Já myslím, že mu těch pět liber musíme dát.

PICKERING Když on s nima špatně naloží.

DOOLITTLE Depak já, šéfe! Žádný strachy, že je dám do šporkasy a budu žít lenošně z ouroků. Při pondělku z nich nezvošane ani pence. Pracovní morálku mi nepokazej, to se spolehněte. Líp je investovat ani nemůžete.

HIGGINS Neodolám pokušení.

PICKERING Chcete pět i ode mě?

DOOLITTLE Tedka ne. Až příště, šéfe.

HIGGINS (podává mu bankovku) Prosím.

DOOLITTLE Dík, šéfe. Poklona. (Málem se srazí s Lízou)
Pardón, slečno.

JAPONSKÁ DÁMA

Šmarjá! Ty nepoznáš vlastní céru?

DOOLITTLE No né! To je Líza!

HIGGINS A PICKERING

(vykřiknou současně) To snad ne! Hrome!

LÍZA Nevypadám blbě?

HIGGINS Blbě?

LÍZA (vystrašeně) Votočíš jeden kohoutek, teče studená, votočíš druhěj, teče teplá. Froťáky, na ručníky horkej sušák, div tě nespálí. Měkký kartáče na drbání, a mejdlo v dřevěný misce voní petrklíčema.

DOOLITTLE Nikdá bysem neřek, že se z ní vymydlí tak pěkná holka, šéfe. Ta mi dělá čest, co?

HIGGINS Nedáte jí, Doolittle, na rozloučenou ještě nějakou radu do života? Nebo třeba požehnání?

LÍZA Von? Ten vás přišel 'korát pumpnout vo nějaký prachy na chlast.

DOOLITTLE S pánembohem, šéfe. Dyž chcete Lízu inštruovat, udělejte to sám řemenem. Služebník, páni. (odchází)

LÍZA Ať mi víckrát neleze na voči. Dělá mi leda vostudu.

PEARCEOVÁ (se vrací) Lízo, pojď, ukážu ti tvůj pokoj.

LÍZA Aááooouú! (vyběhne ven)

PEARCEOVÁ (jde za ní) Takhle běhat nesmíš, děvče. (Zavře za ní dveře)

HIGGINS To jsme si zavařili, Pickeringu.

PICKERING (přesvědčivě) To tedy ano, Higginsi. Někdo bude asi zvědavý, jak probíhaly hodiny, které Higgins dával Líze. Tady je ukázka: první z nich.

HIGGINS Odříkejte abecedu.

LÍZA Abecedu já umím. Si myslíte, že neumím nic? Nemusíte mi učit 'ko nějakýho haranta.

HIGGINS (zahřmí) Odříkejte abecedu!

PICKERING Poslechněte, slečno Doolittlová. Hned pochopíte, proč.

LÍZA Dyž tea myslíte – É, boé, coé, doé

HIGGINS (zařve jako poraněný lev) Dost! Slyšel jste, Pickeringu? Tohle stvoření zavřeli devět let do základní školy na naše útraty, aby je naučili mluvit a číst. A výsledek je é, boé, coé. (Líze) A, bé, cé, dé.

LÍZA (téměř v slzách) Dyk to říkám. É, boé, coé...

HIGGINS Dost! Řekněte láhev vína.

LÍZA Léefina.

HIGGINS Opřete špičku jazyka o hranu dolních zubů a spodní ret zatáhněte trochu pod hranu horních zubů.

LÍZA V-v-v- Já nemůžu. Víno.

PICKERING Dobře! Výborně, slečno Doolittlová!

HIGGINS Krucinál, ona to trefila napoprvé! (Líze) Co myslíte, dokázala byste říct láhev? Ne léef, a jestli ještě jednou řeknete é, boé, coé, doé, budu vás za vlasy vláčet po pokoji. (fortissimo) Lá, lá, lá, lá.

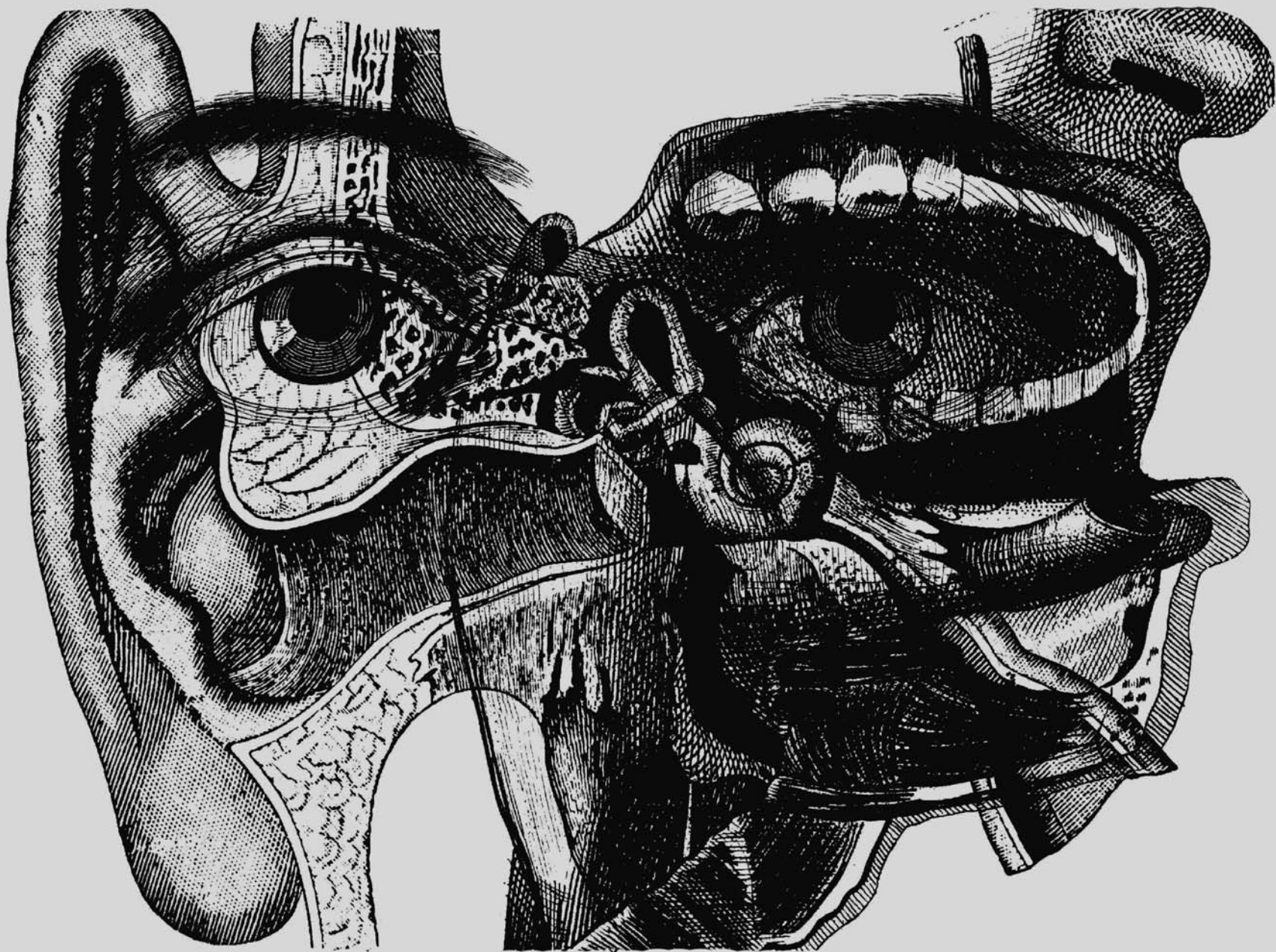
LÍZA (v breku) Já žádnej rozdíl nesl'ším, 'korát dyž to řeknete vy, zní to náko nóblejc.

HIGGINS Když ten rozdíl slyšíte, tak proč ksakru řvete? Pickeringu, dejte jí bonbón.

PICKERING Ne, ne. Jen si trochu poplakejte, slečno Doolittlová. Jde vám to dobře a nebolí to. Nebojte se, já vás za vlasy vláčet po pokoji nenechám.

HIGGINS Mažte k paní Pearceové a hezky si jí postěžujte. A myslete na to! Zkoušejte si to sama, a držte jazyk v puse vpředu a nesnažte se ho smotat a spolknout. Odpoledne v půl páté pokračujem. (Líza, stále ještě vzlykajíc, vyběhne z pokoje)

PICKERING A takový byl Lízín úděl po celé měsíce, než jsme se s ní setkali znova u příležitosti jejího prvního vstupu do londýnské společnosti.

Třetí dějství

Dveře se prudce rozlétnou a vstoupí Higgins s kloboukem na hlavě.

PANÍ HIGGINSOVÁ

(polekána) Henry! (hubuje ho) Co tu dneska děláš! Mám přijímací den. Přece jsi slíbil, že nepřijdeš. (Když se shýbne, aby ji políbil, vezme mu klobouk s hlavy a podá mu ho)

HIGGINS Ále! (odhodí klobouk na stůl)

PANÍ HIGGINSOVÁ

Seber se a jdi domů.

HIGGINS (ji líbá) Já vím, mami. Jdu sem schválně.

PANÍ HIGGINSOVÁ

Ale to nesmíš. Vážně, Henry. Urážíš moje známé. Jak tě poznají, přestanou ke mně chodit.

HIGGINS To jsou řeči! (Posadí se na pohovku)

PANÍ HIGGINSOVÁ

Myslíš? Vážně, Henry, tady zůstat nemůžeš.

HIGGINS Musím. Mám pro tebe práci. Fonetickou.

PANÍ HIGGINSOVÁ

Lituji, ale já tvoje vokály nedokážu zvládnout, a i když od tebe ráda dostávám lístky psané tvým patentním těsnopisem, vždycky si musím přečíst překlad do normálního jazyka, který mi tak pozorně přikládáš.

HIGGINS Tohle není fonetická práce.

PANÍ HIGGINSOVÁ

Říkal jsi, že je.

HIGGINS Ale ty ji dělat nebudeš. Sbalil jsem jedno děvče.

PANÍ HIGGINSOVÁ

Má to znamenat, že nějaké děvče sbalilo tebe?

HIGGINS Dovol? Nemám na mysli erotický vztah.

PANÍ HIGGINSOVÁ

Škoda!

HIGGINS Proč?

PANÍ HIGGINSOVÁ

Když ty se nikdy nezamiluješ do ženy pod pětáctýřicet. Kdy si všimneš, že se na světě najdou také dost pěkné dívky?

HIGGINS Žena, kterou bych dokázal milovat, by se musela co nejvíc podobat tobě. Mladé holky jsou kačeny.

PANÍ HIGGINSOVÁ

Víš, co bys udělal, kdybys mě skutečně měl rád, Henry?

HIGGINS Oženil se, vid'?

PANÍ HIGGINSOVÁ

Přestal by ses tu promenovat a vytáhl ruce z kapes. (Higgins s gestem zoufalce poslechne a opět se posadí) A teď mi povídej o té dívce.

HIGGINS Přejde tě navštívit.

PANÍ HIGGINSOVÁ

Já jsem ji pozvala?

HIGGINS Ty ne, já ji pozval. Od tebe bych to nemohl žádat.

PANÍ HIGGINSOVÁ

Prosím tě! Proč?

HIGGINS Víš, ona je hodně obyčejná květinářka. Sbalil jsem ji na ulici.

PANÍ HIGGINSOVÁ

A pozval na můj přijímací den!

HIGGINS Neboj. Naučil jsem ji slušně mluvit, a co se týče chování, dostala přesné pokyny. Má se držet dvou témat: počasí a zdravotního stavu. – To je bez rizika.

PANÍ HIGGINSOVÁ

Bez rizika! Mluvit o zdravotním stavu! O našem vnitřku. A snad dokonce o našem zevnějšku! Taková lehkomyšlnost, Henry!

HIGGINS (netrpělivě) O něčem snad mluvit musí. Však ona to zvládne, jen se neplaš. Pickering v tom lítá se mnou. Já se vsadil, že z ní za čtvrt roku udělám vévodkyni. Začal jsem na ní dělat, je to pár týdnů a výhru mám v kapse. Má výborný sluch a učení jí šlo líp než žákům z měšťanských rodin, protože ona se musela učit úplně neznámý jazyk. Mluví anglicky skorem jako ty francouzsky.

PANÍ HIGGINSOVÁ

To je rozhodně uspokojivé.

HIGGINS Je, a není.

PANÍ HIGGINSOVÁ

Jak to myslíš?

HIGGINS Výslovnost jsem s ní nadřel, ale člověk musí vzít v úvahu, nejenom jak ta holka vyslovuje, ale taky co vyslovuje, a tady –

(Přeruší je komorná, která ohlašuje hosty)

KOMORNÁ Paní Eynsford-Hillová s dcerou. (Vzdálí se)

HIGGINS Kristepane!

PANÍ EYNSFORD-HILLOVÁ

Dobrý den, paní Higginsová!

(Podají si ruce)

SLEČNA EYNSFORD-HILLOVÁ

Brýden. (Podá jí ruku)

PANÍ HIGGINSOVÁ

Můj syn Henry.

PANÍ EYNSFORD-HILLOVÁ

Váš slavný syn! Tolik jsem toužila se s vámi seznámit, pane profesore.

HIGGINS (zabručí, aniž se pokusí vyjít jí vstříc) Těší mě.

SLEČNA EYNSFORD-HILLOVÁ

(jde k němu s důvěrnou familiárností) Jak se pořád máte?

HIGGINS (na ni civí) Vy jste mi nějak povědomá. Nemám páru, odkud, ale váš hlas znám. (otráven) To je fuk. Víte co, sedněte si.

PANÍ HIGGINSOVÁ

Bohužel musím říci, že můj slavný syn se neumí chovat. Doufám, že vám to nevadí.

SLEČNA EYNSFORD-HILLOVÁ

(bujare) Mně ne! (Posadí se)

PANÍ EYNSFORD-HILLOVÁ

(trochu zmatená) Ani v nejmenším. (Posadí se)

HIGGINS Snad jsem nebyl hrubý? Nerad.

KOMORNÁ Plukovník Pickering. (Vzdálí se)

PICKERING Dobrý den, paní Higginsová.

PANÍ HIGGINSOVÁ

To je od vás hezké, že jste přišel. Znáte se s paní Eynsford-Hillovou – se slečnou Eynsford-Hillovou?

SLEČNA EYNSFORD-HILLOVÁ

Jak se pořád máte?

(Výměna poklon. Plukovník si sedne)

PICKERING Řekl vám Henry, proč jsme tady?

HIGGINS (přes rameno) Přerušily nás, ksakru!

PANÍ HIGGINSOVÁ

Ale Henry! Už je toho dost!

PANÍ EYNSFORD-HILLOVÁ

(se nadzvedne) Nepřekážíme?

PANÍ HIGGINSOVÁ

(vstane a opět ji usadí) Ne, ne. Přišly jste zvlášť vhod; chtěli bychom vám představit jednu naši známou.

HIGGINS (se obrátí, pookřeje) To je vlastně fakt! Potřebujem pár lidí. Jestli jste to vy nebo někdo jiný, to je fuk.

(Vrátí se komorná; uvádí Freddyho)

KOMORNÁ Pan Eynsford-Hill.

HIGGINS Prokrista! Další exemplář!

FREDDY (si podává ruce s paní Higginsovou) 'kulíbám.

PANÍ HIGGINSOVÁ

Mám radost, že jste přišel. (představuje) Plukovník Pickering.

FREDDY (klaní se) 'brydén.

PANÍ HIGGINSOVÁ

Tuším, že se neznáte s mým synem – profesor Higgins.

FREDDY (jde k Higginsovi) 'brydén.

HIGGINS Vás už jsem někde viděl. Kde asi?

FREDDY To snad bude omyl.

HIGGINS To máte jedno. Sedněte si. No, to jsme se tu pěkně sešli! A o čem teď ksakru budeme mluvit, než přijde Líza?

PANÍ HIGGINSOVÁ

Henry, na večírcích Královské akademie jsi jistě duší společnosti, ale při méně závažné příležitosti jsi prostě nemožný.

HIGGINS Vážně? Promiň. (Najednou se rozzáří) Asi budeš mít pravdu. (hlučně) Chacha!

SLEČNA EYNSFORD-HILLOVÁ

(která shledává Higgins zcela přijatelným z hlediska možného sňatku) Máte moje sympatie. Já například konverzovat neumím. Kdyby lidi byli upřímní a říkali, co si doopravdy myslí!

HIGGINS (se opět zachmuří) Proboha, jen to ne.

PANÍ EYNSFORD-HILLOVÁ

(rozvívá myšlenku své dcery) Ale proč?

HIGGINS Ono stačí, co si myslí, že by si měli myslet, už to je hrůza; ale kdyby říkali, co si myslí doopravdy, byla by to úplná katastrofa. Předpokládáte, že by bylo příjemné, kdybych já teď vyrukoval s tím, co si doopravdy myslím?

SLEČNA EYNSFORD-HILLOVÁ

(vesele) Je to tak strašně cynické?

HIGGINS Cynické? Co vás nemá! Sprosté by to bylo.

PANÍ EYNSFORD-HILLOVÁ

(vážně) Ale pane Higginsi, vy to tak jistě nemyslíte.

HIGGINS Víte, jsme víceméně barbaři. Prý jsme civilizovaní a kulturní lidé – známe poezii a filozofii a umění a vědu, ale kdo z nás ví, co ta slova znamenají? (Slečně Hillové) Co vy víte o poezii? (Paní Hillové) Co vy víte o vědě? (ukazuje na Freddyho) Co ten ví o umění a o vědě nebo vůbec o něčem? Co si prokristapána myslíte, že já vím o filozofii?

PANÍ HIGGINSOVÁ

(varovně) Nebo o slušném chování, Henry?

KOMORNÁ (otvírá dveře) Slečna Doolittlová. (Vzdálí se)

HIGGINS (kvapně vstane) To je ona, mami.

LÍZA (hovoří s pedanticky správnou výslovností a velmi krásným tónem hlasu) Ruku líbám, paní Higginsová.

PICKERING (divákům) Maličko se nadechla v pauze mezi „rukulíbám“ a protáhla délky, ale zvládla to znamenitě.

LÍZA Pan Higgins mi řekl, že vás mohu navštívit.

PANÍ HIGGINSOVÁ

Jistě, jsem velmi ráda, že vás vidím.

PICKERING Dobrý den, slečno Doolittlová.

LÍZA (mu podá ruku) Vy zde, plukovníku?

PANÍ EYNSFORD-HILLOVÁ

My jsme se už museli někde vidět, slečno Doolittlová. Vaše oči jsou mi povědomé.

LÍZA Těší mě. (Posadí se grációzně na otoman k ostatním)

PANÍ EYNSFORD-HILLOVÁ

Moje dcera Klára.

LÍZA Těší mě.

KLÁRA (vyhrkne) Těší mě. (Může na Líze oči nechat)

FREDDY Určitě jsem měl to potěšení...

PANÍ EYNSFORD-HILLOVÁ

Můj syn Freddy.

LÍZA Těší mě.

(Freddy jako ve snách usedne)

HIGGINS (náhle) Hrom do toho! Už mi to došlo! (Ostatní na něj zírají) Covent Garden! (žalostně) Ztracená práce!

PANÍ HIGGINSOVÁ

Henry, prosím tě! (konverzačním tónem) Co říkáte, bude pršet?

LÍZA Nevýrazná brázda nižšího tlaku vzduchu na západě britských ostrovů se zvolna posunuje směrem k východu. Neočekáváme žádné výraznější změny.

FREDDY Hehe!

LÍZA Co je na tom k smíchu, mladíku? O co, že jsem to řekla správně?

FREDDY To je psina...

PANÍ EYNSFORD-HILLOVÁ
Jen aby se neochladilo. Všude řádí chřipka. U nás v rodině si ji každé jaro všichni svorně proděláme.

LÍZA (temně) Moje teta zemřela na chřipku; prý.

PANÍ EYNSFORD-HILLOVÁ
(na výraz sympatií) Ts, ts!

LÍZA (týmž tragickým tónem) Ale já jsem přesvědčena, že tu starou ženu sejmuli.

PANÍ HIGGINSOVÁ
(zmatena) Sejmuli?

LÍZA No to vám búúúh řek! Proč by umírala na chřipku, když se před rokem vylízala ze záškrtu? Grandiózně z něho zmodrala, všichni si mysleli, že je po ní, ale otec jí naládoval do krku rum. Ta se vzpamatovala takovým fofrem, že překousla lžičku.

PANÍ EYNSFORD-HILLOVÁ
(zděšena) Bože můj!

LÍZA (vrší obvinění) Co by tak udělaná žena umírala na chřipku? Kam se poděl její nový slamák, který jsem měla zdědit? Někdo ho seknul, a kdo ho seknul, ten ji sejmul, to vám říkám já.

FREDDY Slušný...!

PANÍ EYNSFORD-HILLOVÁ
Co to znamená, někdo ji sejmul?

HIGGINS (si pospíší) To je nový konverzační výraz. Znamená: zabít.

PANÍ EYNSFORD-HILLOVÁ
(Líze, zděšena) Snad si nemyslíte, že vaši tetu někdo zabil!

LÍZA (s precizní výslovností) Aby ne! Ti její spolubydlíci by ji bývali byli zabili pro jehlici, natož pro celý klobouk.

PANÍ EYNSFORD-HILLOVÁ
Ale váš pan otec jí rozhodně neměl lít do krku alkohol. Mohla z toho mít smrt!

LÍZA Teta? Ta byla rumem odkojená. A můj otec se v tom nejlépe vyznal, když ho tolik proлил vlastním chřtánem.

PANÍ EYNSFORD-HILLOVÁ
Chcete říci, že pil?

LÍZA Pil? No dovolte? Chlastal!

PANÍ EYNSFORD-HILLOVÁ
Ale to muselo být pro vás hrozné!

LÍZA Co já mohu soudit, nikdy mu to nebylo na škodu. A pak, on nebyl žádný notorák. (vesele) On měl, jak to říci, čas od času tyto kvartály. A vždy s ním šlo lépe vyjít, když měl nabráno. Když byl bez práce, dala mu maminka čtyři pence a řekla mu, ať se nevrací zpět, dokud se nezhuťáká do nálady. Takových žen je, co si musí muže nacamrat, aby s ním vůbec vyšly. Prosím vás, čemu se to křeníte?

FREDDY Vy šíleně válíte.

LÍZA (Higginsovi) Řekla jsem snad něco, co jsem neměla?

PANÍ HIGGINSOVÁ
Ale kdež, slečno Doolittlová.

LÍZA To mi spadl kámen ze srdce. (útočně) Vždycky říkám, že –

HIGGINS (vstane a podívá se na hodinky) Ehm!

LÍZA (zaregistruje pokyn a vstane) Budu muset jít. (Všichni vstanou. Freddy jde ke dveřím)
Bylo mi opravdovým potěšením. Na shledanou. (Podá si ruce s paní Higginsovou)

PANÍ HIGGINSOVÁ

Na shledanou.

LÍZA Na shledanou, pane plukovníku.

PICKERING Na shledanou, slečno Doolittlová. (Podají si ruce)

LÍZA (pokyne ostatním) Na shledanou.

FREDDY (jí otvírá dveře) Nepůjdete pěšky přes park, slečno Doolittlová? Jestli ano –

HIGGINS V žádném případě!

LÍZA (s elegantní dikcí) Pěšky? To mě poser, nikoliv. Já si беру taxíka. (Odejde)

(Pickering zalapá po dechu a sedne si)

PANÍ EYNSFORD-HILLOVÁ

(se vzpamatovává z otřesu) Tedy já si na ty nové způsoby nikdy nezvyknu.

KLÁRA Ale mami, lidi si ještě pomyslí, že nikam nechodíme a s nikým se nestýkáme, když budeš tak staromódní.

PANÍ EYNSFORD-HILLOVÁ

Jsem jistě staromódní, Kláro, ale doufám, že tamten výraz nezačneš používat. Zvykla jsem si, že mluvíš

o mužích jako o chlapech, že všechno je pro tebe volovina a blbost. Ale ten poslední výraz je opravdu přespříliš. Co myslíte, pane plukovníku?

PICKERING Víte, strávil jsem několik let v Indii a zatím se tu společenské mravy tak změnilly, že kolikrát nevím, jestli sedím ve společnosti nebo v kantýně.

KLÁRA Mně se ten nový konverzační styl zdá rozkošný.

PANÍ EYNSFORD-HILLOVÁ

(vstane) Myslím, Kláro, že je na čase odejít. (Pickering a Higgins vstanou)

KLÁRA (vstává) To je fakt, máme před sebou ještě tři návštěvy. Na shledanou, paní Higginsová. Na shledanou, pane plukovníku. Na shledanou, pane profesore.

HIGGINS (se spiklenecky k ní připojí a doprovází ji ke dveřím) Na shledanou. Nezapomeňte ten nový styl na dalších třech návštěvách vyzkoušet. Jen žádnou trému.

KLÁRA (rozzářeně) Si pište. Ať jdou se svou viktoriánskou morálkou do háje!

HIGGINS (ji navádí) Ať jdou někam!

KLÁRA Ať mě neserou...!

PANÍ EYNSFORD-HILLOVÁ

(křečovitě) Kláro!

KLÁRA Hehe!

FREDDY (obrací oči v sloup) Proboha – (Paní Higginsově) 'shledanou.

PANÍ HIGGINSOVÁ

(mu podává ruku) Na shledanou. Chtěl byste se ještě někdy vidět se slečnou Doolittlovou?

FREDDY (dychtivě) To bych moc rád, fakt.

PANÍ HIGGINSOVÁ
Víte přece, kdy přijímám.

FREDDY Vím. Jste hrozně hodná. 'shledanou. (Odejde)

PANÍ EYNSFORD-HILLOVÁ
Na shledanou, pane Higginsovi.

HIGGINS Na shledanou. Na shledanou.

PANÍ EYNSFORD-HILLOVÁ
(Pickeringovi) Kdepak, já ten výraz nikdy nedokážu
vyslovit.

PICKERING To nic. Docela dobře se bez něho obejdete.

PANÍ EYNSFORD-HILLOVÁ
Víte, ona Klára na mne hned tak hledí, když zrovna
nepáchnu nejnovější hantýrkou. Na shledanou.

PICKERING Na shledanou. (Stisknou si ruce)

PANÍ EYNSFORD-HILLOVÁ
(Paní Higginsové) Musíte Kláru omluvit.

(Pickering, který z jejího sníženého hlasu vyrozuměl, že to nebude
určeno pro jeho uši, se diskrétně připojí k Higginsovi u okna)

Jsme takoví nuzáci. A ona přijde tak zřídka do spo-
lečnosti, chudinka malá! Tak neví, co by. (Paní Hig-
ginsová si všimne, že její oči vlnou, vezme ji
soucítěně za ruku) Ale chlapec je milý. Co říkáte?

PANÍ HIGGINSOVÁ
Opravdu milý. U mne má vždycky otevřené dveře.

PANÍ EYNSFORD-HILLOVÁ
Děkuji vám, drahá paní Higginsová. Na shledanou.
(Odejde)

HIGGINS (dychtivě) Tak co?

PANÍ HIGGINSOVÁ
Henry, jestli tě vážně nenapadlo, že se v každé větě
neprozradí, musíš být... Pane plukovníku, mohl byste
mě informovat, jak to vlastně v Henryho domácnosti
chodí?

PICKERING (radostně) Víte, já jsem se k Henrymu nastěhoval.
Pracujeme spolu na mých indických jazycích, a tak
nám to připadalo pohodlnější.

PANÍ HIGGINSOVÁ
Jistě. To je výborné řešení. Ale kde bydlí to děvče?

HIGGINS S námi, samozřejmě. Kde by měla bydlet?

PANÍ HIGGINSOVÁ
Ale jako co? Je snad služebná? A když není, co je
vlastně?

PICKERING (zvolna) Tuším, kam míříte, paní Higginsová.

HIGGINS Prosim tě, mami. Dělán na holce denně, abych ji
vytáhl na dnešní úroveň. Kromě toho je užitečná.
Víš, kde co mám, kdy mám jednání a tak.

PANÍ HIGGINSOVÁ
Jak s ní vychází tvoje hospodyně?

HIGGINS Myslíš Pearceovou? Prosim tě, ta je ráda, že jí ubyla
práce. Než přišla Líza, všechno mi musela hledat a při-
pomínat ona. Teď Líza pořád mele: „Vy snad nemys-
líte, pane Higginsovi,“ vidíte, Picku?

PICKERING Ano, to je její oblíbená fráze.

HIGGINS Jako bych na Lízu a na ty její pitomé vokály a konsonanty nemyslel v jednom kuse. Jsem celý utahaný, jak na ni myslím, jak pozoruju její rty a zuby a jazyk – o duši ani nemluví.

PANÍ HIGGINSOVÁ

Vy jste zkrátka jako dva malí kluci a hezky si hrajete s živou panenkou.

HIGGINS My si tak hrajeme! I když je to celkem zajímavé; vzít člověka a předělat ho na jinou lidskou bytost!

PICKERING Bereme Lízu vážně, paní Higginsová, to vás ujišťuji. Každý den – se něco změní. (ještě blíže) Zaznamenáváme každé stadium...

HIGGINS To bych prosil: do žádného experimentu jsem se tak nezažral. Doslova vyplňuje náš život, vidte, Picku?

PICKERING Mluvíme jenom o Líze.

HIGGINS Lízu učíme.

PICKERING Lízu strojíme.

PANÍ HIGGINSOVÁ

Prosím?

HIGGINS Vynalézáme nové Lízy.

PICKERING (mluví oba současně) Ujišťuji vás, drahá paní Higginsová, že to děvče je...

HIGGINS Rozumíš, ona má úžasně citlivý sluch...

PICKERING Hotový génus. Ona třeba překrásně hraje na klavír.

HIGGINS Jako papoušek. Zkoušel jsem na ní každý myslitelný –

PICKERING Vodili jsme ji na koncerty i do kabaretu–

HIGGINS – zvuk, který lidská bytost umí vydávat

PICKERING a jí je to jedno; zahraje všechno...

HIGGINS evropské jazyky, africké jazyky, skřeky...

PICKERING co slyší, z hlavy, hned jak přijde domů, ať...

HIGGINS domorodců, mně trvalo léta, než jsem je zvládl, a...

PICKERING je to Beethoven nebo Lehár...

HIGGINS ona je pochytilí natotata, jako by...

PICKERING ačkoli ještě před čtvrt rokem klavír ani neviděla.

HIGGINS u toho byla odmalička.

PANÍ HIGGINSOVÁ

Dost!

(Oba přestanou)

PICKERING Prosím za odpuštění.

HIGGINS Promiň. Ale když se Pickering rozeře, nikdo se nedostane ke slovu.

PANÍ HIGGINSOVÁ

Ticho, Henry. Pane plukovníku, vy si neuvědomujete, že když Líza přišla do Wimpole Street, přišlo ještě něco s ní?

PICKERING Její otec. Ale toho se Henry brzy zbavil.

PANÍ HIGGINSOVÁ

Škoda že nepřišla její matka. Ale právě proto přišlo něco jiného.

PICKERING A co?

PANÍ HIGGINSOVÁ
Problém.

PICKERING Ach tak. Problém, jak z ní udělat dámu.

HIGGINS Ten problém vyřeším. Půlku už mám za sebou.

PANÍ HIGGINSOVÁ
Ne, vy dva nekonečně tupí mužští: problém, co s ní pak.

HIGGINS Já v tom žádný problém nevidím. Může jít po svém a využít všech výhod, které jsem jí poskytl.

PICKERING Děvče je celé šťastné. Nedělejte si s ní starosti. Na shledanou.

HIGGINS Teď už je stejně na starosti pozdě. Na shledanou, mamí. (Políbí ji a jde za Pickeringem) Víte co? Vezmeme ji na shakespearovskou výstavu.

PICKERING Výborně. Už se těším na její komentáře.

HIGGINS Až přijdeme domů, zahraje nám každého, s kým se potkala.

PICKERING Prima.

(Je slyšet, jak se smějí).

PANÍ HIGGINSOVÁ
Hlupáci jedni!!!

(Ve společnosti, před plesem)

PICKERING Poslyšte, Higginsi, jestli se dnes na tom velvyslancectví něco stane, jestli se slečna Doolittlová dostane do nějaké ošemetné situace, padá všechna vina na vaši hlavu.

HIGGINS Dejte si skleničku portského. To vám uklidní nervy.

PICKERING Ale já nejsem nervózní! Víte určitě, že si zapamatuje všechno, co jste jí natloukl do hlavy?

HIGGINS Uvidíme.

PICKERING Víte, Higginsi, co nemohu vystát? Tu vaši zatracenou samolibost.

HIGGINS Kde je to portské?

VOUSÁČ Maestro, maestro! (Obejme Higginsa a políbí ho na obě tváře) Pamatujete mě?

HIGGINS Nepamatuju. Co vy jste zač?

VOUSÁČ Já jsem váš žák, váš první žák, váš nejlepší a největší žák! Já jsem malý Dick, to zázračné dítě. Proslavil jsem vaše jméno po celé Evropě. Vy mě učil fonetiku.

HIGGINS Proč se neholíte?

NEPOMUK Nemám váš impozantní zjev, nikdo mě nevšímne, když se holím. Teď jsem slavný: říkají mi Zarostlý Dick.

HIGGINS A co děláte tady, mezi tou snobárnou?

NEPOMUK Jsem tlumočník. Já mluvím dvaatřicet jazyků. Beze mě se žádná mezinárodní společnost neobejde. Vy jste velký expert na žargóny: jak člověk otevře pusku, poznáte, ze které části Londýna pochází. Já to dělám v evropském měřítku.

(Po schodech přiběhne dolů lokaj a přistoupí k Dickovi-Nepomukovi)

LOKAJ Nahoře je po vás sháňka. Její Excelence se nemůže domluvit s tím Řekem.

NEPOMUK Ano, jistě, hned. (Lokaj odejde a ztratí se v davu. Nepomuk k Higginsovi) Ten řecký diplomat dělá, že nemluví ani nerozumí anglicky. Mne nenapálí. Je to syn hodináře z Clerkenwellu. Mluví anglicky tak přišerně, že se neopovází ani žblebnout, aby neprozradil svůj původ. Pomáhám mu to zatloukat, ale musí klopit. Všichni musejí klopit. Chacha! (Spěchá nahoru)

PICKERING Vážně je ten chlap odborník? Co když Lízu prokoukne a bude ji vydírat?

HIGGINS Uvidíme. Když ji prokoukne, prohrál jsem sázku.

(Líza vyjde z šatny a připojí se k nim)

PICKERING Tak, a jdem na to, Lízo. Jste připravená?

LÍZA Máte trému, pane plukovníku?

PICKERING Přišernou. Přesně tak mi bylo před první bitvou. Když má člověk něco zažít poprvé, vždycky má strach.

LÍZA Já to nedělám poprvé, pane plukovníku. Já to zažila už padesátkrát – stokrát – ve svém chlívku v Andělském dvoře. Ve snu. Teď se mi to zase zdá. Prosím vás, ať mě profesor Higgins neprobudí. Nebo všechno zapomenu a budu mluvit jako v Drury Lane.

PICKERING Ani muk, Higginsi! (Líze) Můžem?

LÍZA Můžeme.

PICKERING Jde se. (Pickering pošeptá něco lokajovi na prvním odpočívadle)

LOKAJ NA PRVNÍM ODPOČÍVADLE

Slečna Doolittlová, plukovník Pickering, profesor Higgins.

LOKAJ NA DRUHÉM ODPOČÍVADLE

Slečna Doolittlová, plukovník Pickering, profesor Higgins.

(Nahoře přijímá hosty vyslanec se svou ženou, s Dickem u jejího lokte)

HOSTITELKA (stiskne Líze ruku) Těší mě.

HOSTITEL (totéž) Těší mě. Brývečer, plukovníku.

LÍZA (s krásnou důstojností, která šokuje její hostitelku) Dobrý večer, Vaše Excelence. (Pokračuje dál do salónu)

HOSTITELKA To je ta vaše adoptivní dcera, pane plukovníku? Budí tu hotové pozdvižení.

PICKERING Díky za laskavost, že jste ji kvůli mně pozvala. (Jde dál)

HOSTITELKA (Dickovi) Zjistěte mi o ní všechno. (Higginsovi) 'brý večer, pane profesore. Pověďte nám o té úžasné mladé dámě, pane profesore!

HIGGINS (skorem nabručeně) O jaké úžasné mladé dámě?

HOSTITELKA Však vy dobře víte. Tady se říká, že takovou ženu Londýn nezažil od té doby, co si lidé stoupali na židle, aby zahlédli paní Langtryovou. (K hloučku se připojí Dick, nabitý čerstvými zprávami) Konečně! Zjistil jste něco o té slečně Doolittlové?

NEPOMUK Všecko jsem o ní zjistil. Je to podvodnice.

HOSTITELKA Podvodnice? Ale ne!

NEPOMUK Ale ano, ano! Já se ošidit nedám. Rozhodně se nemůže jmenovat Doolittlová.

HIGGINS Proč?

NEPOMUK Protože to je anglické jméno. A ona není Angličanka.

HOSTITELKA Prosím vás? Vždyť mluví anglicky perfektně.

NEPOMUK Příliš perfektně! Znáte nějakou Angličanku, která mluví anglicky spisovně? Jenom cizinci, kteří se anglicky učili, mluví dobře.

HOSTITELKA Pravda je, že mě úplně vyděsila, jak řekla „Dobry večer“. Takhle mluvila jedna moje učitelka, a já z ní měla děsný vítr. Ale co je, když není Angličanka?

NEPOMUK Maďarka.

VŠICHNI Maďarka!

NEPOMUK Maďarka. Z královské krve. Sám jsem Maďar. Taky z královské krve.

HIGGINS Vy jste na ni mluvil maďarsky?

NEPOMUK Jistě. Reagovala velice chytře. Řekla „Prosím vás, mluvejte se mnou anglicky, já francouzsky neumím“. Francouzsky! Dělalala, že nezná rozdíl mezi maďarsky a francouzsky. Vyloučeno: umí obojí.

HIGGINS A co ta královská krev? Jak tu jste zjistil?

NEPOMUK Instinkt, maestro, instinkt. Jen maďarská rasa dokáže působit tak božsky vyrovnaným dojmem. Ten rezolutní pohled! Je to princezna.

HOSTITELKA Co vy na to, profesore?

HIGGINS Já tvrdím, že je to obyčejná holka z londýnské ulice, kterou naučil mluvit nějaký specialista. Původ odhaduji na Drury Lane.

NEPOMUK Ha, ha, ha! Maestro! Maestro!

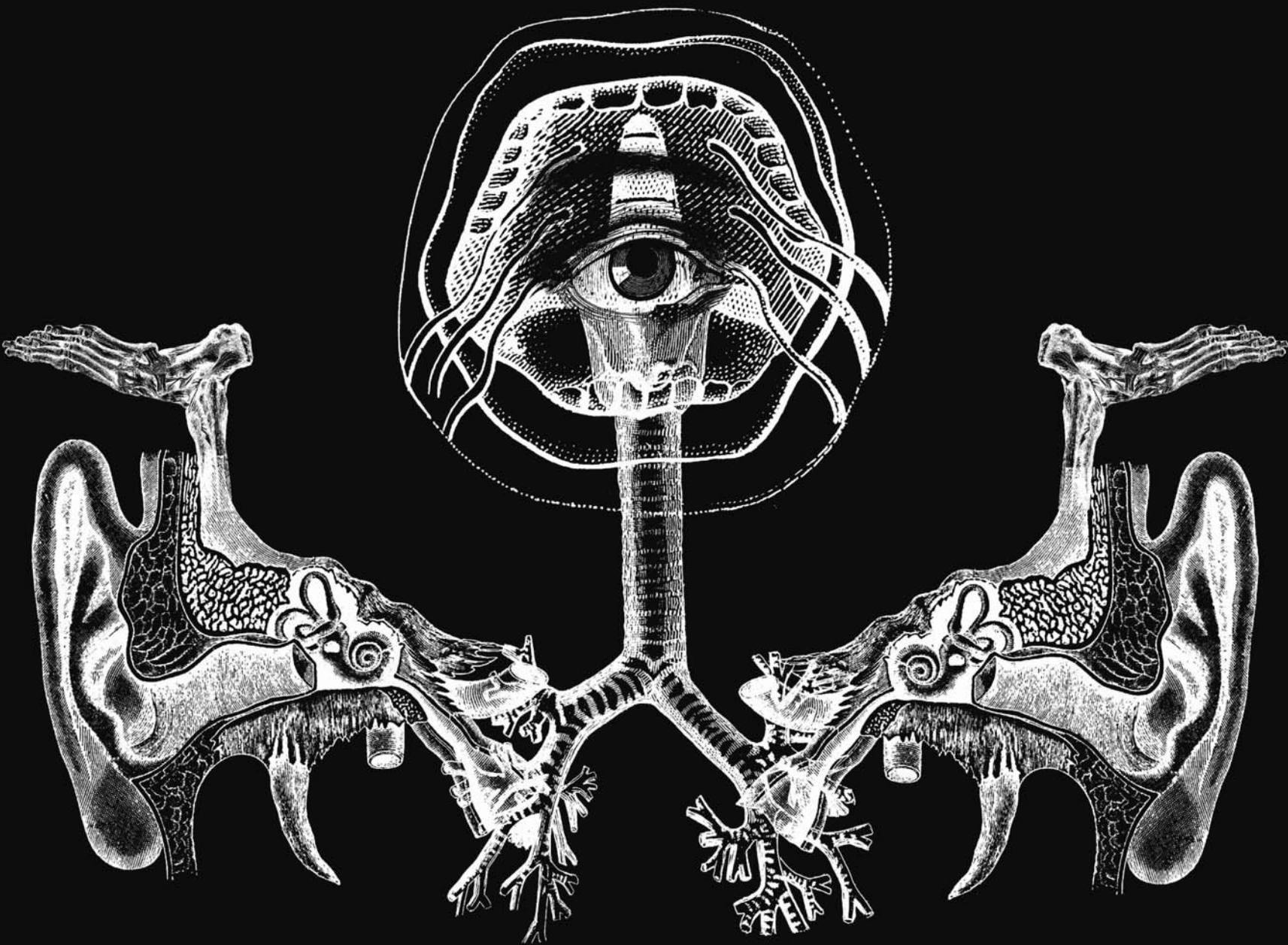
HIGGINS Trvám na svém mínění.

HOSTITELKA Vy jste paličák! (Odejdu)

LÍZA Já už to asi nevydržím. Lidé na mě pořád civí. Zrovna mi řekla jedna stará dáma, že mluvím přesně jako královna Viktorie. Mrzí mě, jestli jsem vám prohrála sázku. Dělalala jsem, co jsem mohla, ale marná sláva: nikdy se jim nevyrovnám.

PICKERING Nic jste mu neprohrála, děvče. Vyhrála jste mu ji desetkrát.

HIGGINS Pojdte, vypadnem. Už jsem se s těma bláznama našel dost.

Čtvrté dějství

Wimpole Street.

PICKERING (se protahuje) Líza to dokázala, a s přehledem, co?

HIGGINS (horoucně) Zaplat' pámbu, že to máme za sebou! Kde mám bačkory?

(Líza sebou trhne)

PICKERING Neměl jste trému? Já měl. Ale na Líze nebylo vůbec nic znát.

HIGGINS Ta neví, co to jsou nervy. Já věděl, že to zvládne. Ale padla na mě únava ze všech těch měsíců práce. Ze začátku, když jsme dělali fonetiku, to bylo dost zajímavé, ale pak už mi to lezlo krkem. Nebýt té sázky, tak jsem celý ten krám zabalil před dvěma měsíci. Byl to hloupý nápad a otrava.

PICKERING Ale jděte. Ten dnešek byl ohromně napínavý. Měl jsem srdce až v krku.

HIGGINS První tři minuty možná. Ale jak jsem zjistil, že vyhraju levou rukou, připadal jsem si jako medvěd v kleci: už dost umělých vévodkyň. Byl to hotový očištěc.

(Lízina krása nabývá na vražednosti)

PICKERING Říkejte si, co chcete, byla to velká událost a váš triumf. Dobrou noc. (Odejde)

HIGGINS (za ním) Dobrou. (Přes rameno; u dveří) Zhasněte, Lízo, a řekněte paní Pearceové, ať mi ráno nevaří kávu, budu snídat čaj. Kde jsem ksakru nechal ty bačkory?

LÍZA (popadne bačkory a jednu po druhé mu háže na hlavu) Tady máte svoje bačkory! A tady! Koukejte si je about a co nejdřív se v nich přerazit!

HIGGINS (ohromen) Stalo se něco?

LÍZA (bez dechu) Vám – nic. Přece jsem vám vyhrála sázku. To vám stačí. Na mně přece nezáleží.

HIGGINS Proč jste po mně hodila bačkorama?

LÍZA Nejradši bych vás zabila. Vám je to jedno. Já vím, že vám je to jedno. Vám by bylo fuk, i kdybych umřela. Já jsem pro vás nula – míň než tydlencty bačkory.

HIGGINS (zahřmí) Tyto bačkory!

LÍZA Tyto bačkory. Netušila jsem, že na tom ještě záleží.

(Pauza. Líza je zoufalá a zdrcená. Higgins poněkud nesvůj)

HIGGINS (co nejvznešeněji) Proč ten výstup? Smím se zeptat, máte-li nějaké stížnosti, jak se tu s vámi zachází?

LÍZA Ne.

HIGGINS Choval se k vám někdo špatně? Plukovník Pickering? Paní Pearceová? Někdo ze služebnictva?

LÍZA Ne.

HIGGINS Nechcete, doufám, předstírat, že jsem s vámi špatně zacházel já?

LÍZA Ne.

HIGGINS To rád slyším. (Zmírní svůj tón) Jste možná unavená. Měla jste perný den. Dáte si sklenku šampaňského? (Jde ke dveřím)

LÍZA Ne. (Upamatuje se na dobré vychování) Děkuji.

HIGGINS (opět v dobré náladě) Zřejmě se to ve vás hromadilo kolik dní. Ale teď je po všem. (Laskavě ji poplácá po ramenu, Líza ucukne) Jaképak teď starosti.

LÍZA Ovšem. Jaképak vy byste si dělal starosti. (Náhle vstane, odejde od něho) Ach bože! Nejradši bych se neviděla.

HIGGINS (na ni zírá upřímně překvapen) Proč? Poslouchejte, Lízo. Celé to vaše rozrušení je čistě subjektivní.

LÍZA Já vám nerozumím. Jsem na to hloupá.

HIGGINS Zjitřená představitost. Deprese, nic jiného. Nikdo vám neublíží. Nic se nestalo. Hezky půjdete do postele a vyspíte se z toho. Trochu se vybrečíte, pomodlíte, a ono se vám uleví.

LÍZA Slyšela jsem vás: „Zaplat pámbu, že to máme za sebou.“

HIGGINS (netrpělivě) A vy snad nejste ráda, že to máte za sebou? Teď jste volná a můžete si dělat, co vás napadne.

LÍZA (v zoufalství sbírá všechny síly) K čemu já se hodím?

HIGGINS (pochopí, ale neudělá to na něj žádný dojem) To vás tedy trápí! (Strčí si ruce do kapes) Na vašem místě bych to pustil z hlavy. Já bych řek, že nějak si zařídit existenci nebude pro vás žádný problém, ačkoli jsem si plně neuvědomil, že vlastně odcházíte. (Líza se na něj kvapně podívá: on na ni ne, zkoumá jenom dezertní mísu na klavíru a rozhodne se pro jablko) Můžete se přece vdát. (Ukousne si pořádný kus jablka a začne ho hlučně chroupat) Víte, Lízo, všichni muži nejsou zatvrzelí staří mládenci jako já nebo pan plukovník. Většina se jich žení (chudáci!) a vy nevyPadáte zle; někdy je dokonce radost se na vás podívat – teď ovšem ne, když jste ubrečená a šeredná jako čarodějnice, ale když jste ve formě, jste, jak bych to řekl, docela přitažlivá. Tedy pro potenciální ženáče, abyste rozuměla. Jděte si lehnout, zítra vstanete, podíváte se do zrcadla a hned se přestanete cítit mizerně.

(Líza se na něj opět podívá, neschopna slova, Higginse konečně napadne geniální myšlenka)

Moje matka by vám nejspíš mohla sehnat nějakou slušnou partii.

LÍZA Na rohu Tottenhamské jsme byli nad něco takového povzneseni.

HIGGINS (se vzbudí) Jak to myslíte?

LÍZA Prodávala jsem kytky. Neprodávala jsem sebe.

HIGGINS (mrští rezolutně ohryzek do krbu) Ale jděte, Lízo. Netahejte do lidských vztahů kupeckou terminologii. Když ho nebudete mít ráda, nemusíte si ho brát.

LÍZA Co jiného mi zbývá?

HIGGINS Ále, možností je! Co třeba váš starý sen o květinářství? Pickering by vám ho mohl zařídit: peněz má jako šlupek. (Pochechtává se) Bude muset zatáhnout i ten váš dnešní ohoz. Však ono to nějak dopadne.

LÍZA Než odejdete, profesore...

HIGGINS (překvapením, že ho oslovila tak obřadně, upustí bačkory) E?

LÍZA Patří moje šaty mně, nebo plukovníku Pickeringovi?

HIGGINS Proboha, co by s nimi Pickering dělal?

LÍZA Mohl by je upotřebit, až si vyberete další pokusnou holku.

HIGGINS (šokován a dotčen) Tak takový k nám máte vztah?

LÍZA Jenom bych ráda věděla, jestli mi něco patří. Moje šaty jste spálili.

HIGGINS To s tím musíte začínat zrovna v půl jedné v noci?

LÍZA Chci vědět, co si mohu odnést. Nechci riskovat obvinění z krádeže.

HIGGINS (nyní hluboce raněn) Z krádeže! To jste neměla říkat, Lízo. To svědčí o nedostatku citu.

LÍZA Promiňte. Jsem jenom obyčejná hloupá holka, a tak si musím dávat pozor. Řeknete mi laskavě, co mi patří a co ne?

HIGGINS (velmi žlučovitě) Můžete si odnést třeba celý barák. Kromě šperků; ty jsou půjčené. Stačí?

LÍZA (si svléká prsten) Tenhle prstýnek není půjčený; ten jste mi koupil v Brightonu. Už ho nechci.

(Higgins se k ní obrátí tak výhrůžně, že Líza se přikrčí a vykřikne)

Nebijte mě!

HIGGINS Já a bít vás! Vy jste mi dala ránu!

LÍZA (s tajnou radostí) To jsem ráda. Aspoň jsem vám to trochu oplatila.

HIGGINS (svým nejlepším profesionálním stylem) Vaší vinou jsem ztratil rozvahu. Odcházím spát.

LÍZA (drze) Snad abyste tu nechal paní Pearceové lístek, protože já jí o té kávě neřeknu.

HIGGINS (obřadně) Čert vem paní Pearceovou, a čert vem kávu, a čert vem vás, a (zuřivě) čert vem mou hloupost, že jsem zbůhdarma investoval své pracně získané vědomosti a zájem do bezcitné holky z ulice! Musím zalézt do postele. (pauza) Chce se mi šíleně spát. (Odejde) (Vrátí se) Mimochodem, pro něco jsem se vrátil. Ale pro co?

LÍZA Pro bačkory. (Hodí je po něm)

HIGGINS No ovšem. Vy jste je po mně hodila! (Odejde)

(Líza si nasadí klobouk. Odchází ke dveřím. Každým pohybem dává najevo zuřivé odhodlání. Vyjde před dům, kde stojí Freddy)

LÍZA Co tu vyvádíte?

FREDDY Nic. Chodím sem skorem každý večer. Nesmějte se mi, slečno Doolittlová!

LÍZA Neříkejte mi slečno Doolittlová! Pro mě stačí Líza. (Přestane se ovládat a popadne ho za ramena) Freddy, že si nemyslíte, že jsem bezcitná holka z ulice – vidíte, že ne?

FREDDY (neovládne se a dusí ji polibky. Líza, která žíznila po útěše, mu je vrací. Stojí tu a objímají se. Objeví se policista)

STRÁŽNÍK (pohoršen) Copak! Copak!! Copak!!! (Oba mladí lidé se pustí)

FREDDY Copak? Copak? Copak? My jsme se totiž právě zasnoubili. (Utečou)

FREDDY Kam jsi vlastně šla?

LÍZA K řece.

FREDDY Co tam?

(Líza ho místo odpovědi začne líbat, objeví se druhý strážník)

DRUHÝ STRÁŽNÍK

Co je to tady? Už ať jste pryč, a fofrem!

FREDDY Nikdy bych si nemyslel, že policie je tak děsně pruderní.

LÍZA Mají to za úkol, zahánět holky z ulice.

FREDDY Musíme někam jít. Nemůžeme celou noc bloumat po městě.

LÍZA Ne? Mně by se líbilo bloumat donekonečna.

FREDDY Miláčku!

Páté dějství

Salón paní Higginsové.

HIGGINS Mami, průšvih!

PANÍ HIGGINSOVÁ

Jistě, Henry. Dobré jitro. (Higgins potlačí svou netrpělivost a políbí ji) Jaký?

HIGGINS Líza zdrhla.

PANÍ HIGGINSOVÁ

Tos ji musel pěkně vystrašit.

HIGGINS Vystrašit! Nesmysl! Včera večer, jako obvykle, zůstala poslední vzhůru, měla zhasnout a tak, a místo aby si šla lehnout, práskla do bot. Postel zůstala netknutá. Ráno před sedmou si přijela pro věci, ta káča Pearceová jí je dala, a mně o tom ani necekla. Co mám dělat?

PANÍ HIGGINSOVÁ

Dělej jakoby nic, Henry. Děvče má plné právo odejít, kdy se jí zlíbí.

HIGGINS (nervózně bloumá po pokoji) Ale já nic nemůžu najít. Jsem – (Pickering vejde)

PICKERING (si podá ruce s paní Higginsovou) Dobré jitro, paní Higginsová. Už vám to Henry řekl?

HIGGINS Co říkal, ten osel inspektorská?

PANÍ HIGGINSOVÁ

(užasle a pohoršeně) Snad jsi nedal Lízu hledat policií?

HIGGINS Ovšem. Od čeho tu je? Co nám zbývalo?

PICKERING Inspektor dělal jenom potíže. Asi nás podezíral z nějakých nekalých úmyslů.

PANÍ HIGGINSOVÁ

Divíte se? Kdo vám dal právo ji nahlásit na policii? Je snad zloděj nebo ztracený deštník nebo co?

HIGGINS Když my ji chceme najít!

PICKERING Přece ji nemůžem nechat odejít jen tak, paní Higginsová.

KOMORNÁ Pane Henry, nějaký pán chce s vámi mermomocí mluvit. Poslali ho sem z Wimpole Street.

HIGGINS Ale! Teď nemám na nikoho náladu. Kdo je to?

KOMORNÁ Někjaký pan Doolittle.

PICKERING Doolittle! Přiveďte toho popeláře!

KOMORNÁ Popeláře? Pane Higginse, to je nóbl pán.

HIGGINS (vzrušeně vyskočí) Proboha, Picku, to bude nějaký příbuzný, o kom nevíme. Asi k němu utekla. (Komorné) Honem ho pošlete nahoru!

KOMORNÁ Ano, pane Higginse. (Odejde)

HIGGINS (dychtivě, jde ke své matce) Nóbl příbuzenstvo! Teď se něco dovíme.

KOMORNÁ (ohlašuje) Pan Doolittle. (Vzdálí se)

(Doolittle vstoupí. Je skvěle oblečen, jde rovnou k Higginsovi a adresuje mu vážnou výčitku)

DOOLITTLE (ukazuje na sebe) Jen se koukněte! Vidíte? To je vaše práce.

HIGGINS Co jsem provedl, člověče?

DOOLITTLE Dyť vám říkám – tohle! Koukněte na to!

PICKERING To vás tak oblékla Líza?

DOOLITTLE Líza? To tak! Proč by mě Líza měla voblíkat?

PANÍ HIGGINSOVÁ
Dobré jitro, pane Doolittle. Neposadíte se u nás?

DOOLITTLE (vyveden z konceptu, když si uvědomí, že zapomněl na paní domu) Račte odpustit, mlospaní. (Jde k ní a potřese nabízenou rukou) Dík. Jsem tak plnej toho, co se mi stalo, že nemám na nic jinýho myšlenky.

HIGGINS A co se ksakru stalo?

DOOLITTLE Dyby se mi to jenom stalo, vzal to čert, ale to všecko vy, Henry Higginsi.

HIGGINS Našel jste Lízu?

DOOLITTLE Vy jste ji ztratil?

HIGGINS Ano.

DOOLITTLE Vy máte ale kliku! Já ji nenašel, ale po tom, co jste proved vy mně, si mě najde, a hezky zčerstva.

PANÍ HIGGINSOVÁ
Co vám vlastně udělal můj syn, pane Doolittle?

DOOLITTLE Zruinoval mě. Zničil moje štěstí. Svázal a hodil do spárů střední třídy.

HIGGINS Vy jste zešilel!

DOOLITTLE Psal jste, nebo jste nepsal do Ameriky jednomu starýmu zazobanci, kerej zakládal Společnost pro povznesení morálky, že dneska nejoriginálnější mra-vokárec v Anglii je jistej Alfréd Doolittle, popelář?

HIGGINS Ale ano, po vaší první návštěvě jsem si trochu ne-japně zažertoval.

DOOLITTLE Á! Dík vašemu žertování mi nechává pár akcií svýho Trustu – s podmínkou, že budu přednášet ve světový lize pro povznesení morálky, nejvejš prej šestkrát do roka.

HIGGINS Ten se vytáh! (Náhle se rozzáří) To je ale psina!

PICKERING Máte to v suchu, Doolittle. Dvakrát vás o přednášku nepožádají.

DOOLITTLE Copa přednášky, ty mně nevaděj. Kdo se ho ale pro-sil, aby ze mě dělal měšťáka? Já byl šťastnej. Já byl svobodnej. Dyž jsem potřeboval prachy, tak jsem vo ně někoho pumpnul. Tedka každej pumpuje mě. Eště loni jsem neměl jedinýho příbuznýho, až na dva tři, kerý se mi vyhejbalí na sto honů. Dneska jich mám padesát. Vy mi vykládáte, že se vám zdejchla Líza. Žádný strachy: vo co že mi už klepe na dveře: vona, kerá se klidně uměla živit jako kytinářka. A vy, pan Higginsi, vy jste ten další, kerej mě pumpne. Abysem se vod vás eště učil mluvit, místo pořádný angličiny.

PANÍ HIGGINSOVÁ
Výborně. Tím se nakonec řeší Lízina budoucnost. Ted' jí můžete zaopatřit.

DOOLITTLE (s melancholickou rezignací) Tak, tak, mlospaní...

HIGGINS (vyskočí) Blbost! Zopatřovat ji nemůže a nebude! Líza není jeho. Já mu za ni zaplatil pět liber. Doolittle – buďte jste čestný muž, anebo darebák!

PANÍ HIGGINSOVÁ

Nebud' směšný, Henry. A když chceš vědět, kde je Líza, prosím: je nahoře.

HIGGINS (užasne) Nahoře!!! Nahoře?!? Ha há. To ji hezky rychle přitáhnu dolů. (Rezolutně zámíří ke dveřím)

PANÍ HIGGINSOVÁ

(vstane a jde za ním) Henry, klid. Posad' se.

HIGGINS Já... Snad jsi nám to mohla říct už před půlhodinou!

PANÍ HIGGINSOVÁ

Líza ke mně přišla dnes ráno. Řekla mi, jak surově jste s ní vy dva včera zacházeli.

HIGGINS (vyskočí) Cože! Neřikali jsme nic, jen že jsme unavení a že se nám chce spát. Vidte, Picku?

PICKERING (krčí rameny) To bylo všecko.

PANÍ HIGGINSOVÁ

(ironicky) Víte to určitě?

PICKERING Opravdu to bylo vše. Higgins, trápil jste ji snad, když jsem odešel spát?

PANÍ HIGGINSOVÁ

Nepoděkovali jste jí, ani jste jí neřekli, že byla báječná.

HIGGINS (netrpělivě) Ale to věděla beztak. Proslovly jsme k ní ovšem nedrželi, pokud máš na mysli tohle.

PICKERING (hne se v něm svědomí) Třeba jsme byli trochu nešetrní. Zlobí se moc?

PANÍ HIGGINSOVÁ

Do Wimpole Street se už asi nevrátí. Zvláště teď, když jí pan Doolittle může zaručit ten standard, který jste jí vnutili. Ale tvrdí, že je ochotná se s vámi přátelsky sejít a zapomenout, co se stalo.

HIGGINS (zuří) Proboha, vážně? No ne!

PANÍ HIGGINSOVÁ

Když slíbíš, že se budeš chovat slušně, Henry, požádám ji, aby přišla dolů. V opačném případě se seber a jdi. Beztak jsi mě už dost zdržel.

HIGGINS Prosím. Výborně. Picku, koukejte se chovat slušně. Musíme se předvést v nejlepším světle – kvůli tomu tvorovi, kterého jsme vytáhli z bláta!

DOOLITTLE Pomalu, Henry! Mějte vohledy na moje měšťanský pocity.

PANÍ HIGGINSOVÁ

Pane Doolittle, byl byste tak laskav a šel na chvíli stranou? Nerada bych, abyste Lízu rozčlil svými novinkami, dokud se nedomluví tady s pány.

DOOLITTLE Jak si přejete, madam. Šecko, jen dyž to Henrymu pomůže.

(Komorná přijde na zvonění)

PANÍ HIGGINSOVÁ

Požádejte prosím slečnu Doolittlovou, ať přijde dolů.

KOMORNÁ Ano, milostpaní. (odejde)

PANÍ HIGGINSOVÁ

Buď hodný, Henry.

HIGGINS Já se chovám vzorně.

PICKERING On se snaží, paní Higginsová.

(Pauza. Higgins zvrátí hlavu dozadu, natáhne nohy a začne si pískat)

PANÍ HIGGINSOVÁ

Henry, miláčku, takhle ti to vůbec nesluší.

HIGGINS (se narovná) O to mi ani nešlo, mami.

PANÍ HIGGINSOVÁ

Nevadí. Jen jsem chtěla, abys něco řekl.

HIGGINS Proč?

PANÍ HIGGINSOVÁ

Protože nemůžeš mluvit a pískat zároveň.

(Higgins zasténá. Další trapná pauza)

HIGGINS (vyskočí) Krucifix, kde ta holka je? To tu budem čekat věčnost?

(Vstoupí Líza)

LÍZA Jak se daří, pane profesore? Není vám něco?

HIGGINS (přiškrčeně) Jestli mi – (nemůže dál)

LÍZA To jsem ráda, že vás vidím, pane plukovníku.

(Pickering honem vstane, stisknou si ruce)

LÍZA Dneska bylo už po ránu dost chladno, že?

HIGGINS Nehrajte to na mě. To je moje škola, tudíž vám na to neletím. Seberte se a pojdte domů; nebudte blbá.

PANÍ HIGGINSOVÁ

Tos řekl moc hezky, Henry. Takovému pozvání žádná žena neodolá.

HIGGINS Ty ji nech, mami. Ať mluví za sebe. Aspoň uvidíš, jestli má nějakou myšlenku, kterou bych jí já nestrčil do hlavy, nebo větu, kterou bych jí já nestrčil do pusy. Tohle jsem stvořil já – z kedlubnového chrástu, pochozeného na zelinářském trhu. A ono si to teď bude přede mnou hrát na dámu!

PANÍ HIGGINSOVÁ

(klidně) Jistě, Henry, ale co kdyby ses posadil?

LÍZA (Pickeringovi, Higginse si vůbec nevšímá) Jestlipak vy mě pustíte k vodě, pane plukovníku, když je po pokusu?

PICKERING Prosím vás, nemluvte o tom jako o pokusu. Mě to jaksi šokuje.

LÍZA Jsem sice jenom kedlubnový chrást...

PICKERING (impulsivně) Ne!

LÍZA (klidně pokračuje) – ale jsem vám tolik zavázána, že by mě hodně mrzelo, kdybyste na mne zapomněl.

PICKERING To je od vás velmi laskavé, slečno Doolittlová.

LÍZA Ne snad proto, že jste mi kupoval šaty. Víím, že peněz vám není líto pro nikoho. Ale vy jste mě naučil slušnému chování. Vííte, bylo to pro mne tak těžké, když jsem pořád měla na očích příklad pana profesora. Nebýt vás, nikdy bych nevěděla, jak se dáma chová.

HIGGINS Tedy!!!

PICKERING To už je jeho způsob projevu. Ale on to tak nemyslí.

LÍZA Ani já to tak nemyslela, když jsem prodávala kytky. Ale dělala jsem to, rozumíte, a to nakonec rozhoduje.

PICKERING Jistě. Ale on vás naučil mluvit, to já bych nedokázal.

LÍZA (utrousí) Ovšem, on se tím živí.

HIGGINS Krucifix!

LÍZA (pokračuje) Jako bych se učila tančit, nic jiného na tom nebylo. Ale víte, kdy začala moje pravá výchova? Hned první den, když jsem přišla do Wimpole Street, jste mi řekl „slečno Doolittlová.“ Tehdy jsem si začala sama sebe vážit. I když vím, že byste se stejně choval k holce od škopku, kdyby už ji pustili do pokoje. Vy jste se třeba v jídelně za mé přítomnosti nikdy nezouval.

PICKERING Z toho si nedělejte hlavu. Higgins se zouvá všude.

LÍZA Já vím. Já mu to nezazlívám. To už je jeho způsob projevu...

PANÍ HIGGINSOVÁ
Prosím tě, neskřípej zuby, Henry.

LÍZA Pro profesora Higginse zůstanu kedlubnovým chrástem, ale pro vás jsem dámou.

PICKERING To je od vás skutečně velmi hezké, slečno Doolittlová.

LÍZA Byla bych ráda, kdybyste mi říkal Lízo.

PICKERING Ovšem, Lízo. Děkuji vám. Ale že se vrátíte do Wimpole Street, vidíte? Přece Higginsovi odpustíte?

HIGGINS (vstane) Odpustíte? Ať si jde! Jen ať zkusí, jestli se bez nás obejde. Když ji nebudu držet za ručičku, do tří neděl sebou plácne do bahna.

PICKERING On je nenapravitelný, Lízo. Vidíte, že se to nestane?

LÍZA Ne, neučila jsem se zbytečně. Já bych už nedokázala skřehotat jako dřív, ani kdybych chtěla.

(Doolittle jí položí ruku na rameno. Líza se ho poleká)

Áááóóúú!

HIGGINS (triumfálně vzkřikne) Aha! To je ono! Áááóóúú! Áááóóúú! Vítězství je naše! (Arogantně se natáhne)

DOOLITTLE Můžete jí to mít za zlý? Nekoukej tak na mě, Lízo. Já za to nemůžu. Drobet jsem si nahrabal.

LÍZA Tentokrát jsi musel pumpnout milionáře, tati.

DOOLITTLE Taky že jo. Ale dneska jsem strojenej, že du ke svatému Jiří vzít si tvoji nevlastní mámu za ženu. Musím to udělat, to společenský povýšení jí úplně zlomilo svobodnou morálku. Tak co, Lízo, doprovodíš mě na poslední cestě? (Pickeringovi) Pane plukovníku, já jsem totiž z toho vobřadu celej vyjevenej, lidi, půjdete s námi a dostrkáte mě k voltáři?

PICKERING S veškerou radostí starého mládence.

PANÍ HIGGINSOVÁ
Mohu se také zúčastnit, pane Doolittle?

DOOLITTLE Taková blahovůle z vaší strany, mlospaní, by pro mě byla velká čest.

PICKERING Objednám kočár. (Odejde, bere s sebou Doolittla)

PANÍ HIGGINSOVÁ

Půjdu se připravit. (Odejde)

(Líza a Higgins zůstanou sami)

HIGGINS Tak co, Lízo, trochu jste mi to oplatila, jak říkáte. Stačí vám to? Budete už rozumná?

LÍZA Vy mě chcete zpátky, jen abych vám nosila bačkory a dělala poskoka.

HIGGINS Řekl jsem snad, že vás chci zpátky?

LÍZA Ale? Tak o čem se to vlastně bavíme?

HIGGINS O vás, o mně ne. Nechovám se totiž o nic hůř než plukovník Pickering.

LÍZA On zachází s květinářkou jako s vévodkyní.

HIGGINS A já zacházím s vévodkyní jako s květinářkou. Lízo, to velké tajemství není v tom, jestli se chováte špatně nebo dobře, ale jestli se chováte ke všem lidem stejně; žádná lidská duše není o nic horší než druhá.

LÍZA Ámen. Mně nevadí, že mi nadáváte, ale nenechám se od vás přejet.

HIGGINS Já se kvůli vám nezastavím.

LÍZA A já se bez vás obejdu.

HIGGINS Jsem pro vás surovec, protože se vám nepovedlo získat si mě donáškou bačkor a hledáním brejlí. Sama jste prohloupila: pohled na ženu, která nese bačkory, mě naplňuje odporem – nosil jsem snad já bačkory vám? Že jste mi je hodila na hlavu, tím jste si u mne jenom polepšila. Nakonec jsem z vás přece udělal výjimečnou ženu! Pochopte ale konečně, že si jdu

svou cestou a za svou práci. S tím vědomím se můžete vrátit, nebo jděte prodávat kytky. (zavile) Nebo byste si radši vzala Pickeringa?

LÍZA (zuřivě na něj pohlédne) Po svatbě já netoužím, jen si nemyslete. Freddy Hill mi píše denně, hotové romány!

HIGGINS (nepříjemně překvapen) Spratek jeden drzá!

LÍZA Když se mu chce? Asi mě má doopravdy rád.

HIGGINS (vstává) Nemáte právo ho v tom podporovat.

LÍZA Proč ne? Každá holka má právo na lásku.

HIGGINS Cože! Od takových pitomců?

LÍZA Freddy není pitomec. Nepouští na mě hrůzu a chce mě.

HIGGINS Dokáže z vás něco udělat? To je otázka.

LÍZA Vy taky nemyslíte na nic jiného. Já chci být svá, nic víc.

HIGGINS Vy zkrátka chcete, abych se do vás zbláznil jako Freddy. Je to tak?

LÍZA Nikdy vás nenapadlo, jak mi zkomplikujete život?

HIGGINS Byl by stvořen svět, kdyby se jeho stvořitel bál komplikací? Když z vás má být dáma, nesmíte se cítit zanedbávána, pokud muži nad vámi půl života neprovzdychají a druhou půlku vám nedělají modřiny. Když vám můj životní styl nevoní a obtěžuje vás, vraťte se do bláta. Dřete do úmoru, pak se muckejte a mordujte a pijte, dokud nepadnete únavou. Vdejte se za nějaké sentimentální čuně, když si nedovedete vážít toho, co máte, zvolte si to, co umíte ocenit.

LÍZA (zoufale) Vy jste ale tyran! Dobře víte, že nemám na světě žádné opravdové přátele kromě vás a pana Pickeringa. Ale jen si nemyslete, že mě máte na kolenu a že po mně můžete šlapat. Já si vezmu Fredyho, abyste věděl – a dokážu nás uživit!

HIGGINS Fredyho!! Toho pošuka! Ženská – vy nechápete, že jsem z vás udělal manželku pro krále?!?

PANÍ HIGGINSOVÁ

Kočár čeká, Lízo. Jste připravená?

LÍZA Jistě. Profesor Higgins pojede s námi?

PANÍ HIGGINSOVÁ

Vyloučeno. Neumí se v kostele chovat. Neustále komentuje výslovnost duchovního.

LÍZA V tom případě se už nevidíme, pane profesore. Sbohem. (Jde ke dveřím)

PANÍ HIGGINSOVÁ

(jde k Higginsovi) Sbohem, chlapče.

HIGGINS Sbohem, mami. (Chystá se ji políbit, když si na něco vzpomene) Mimochodem, Lízo, objednejte šunku a ementál. A kupte mi sobí rukavice, číslo osm, a nezapomeňte na kravatu k mému novému obleku. Barvu nechám na vás. (Jeho veselý, bezstarostný, mocný hlas svědčí o tom, že je nenapravitelný)

LÍZA Osmičky by vám byly malé, jestli je chcete s vlněnou podšívkou. Tři nové kravaty jste nechal ležet v zásuvce nočního stolku. Plukovník Pickering má radši eidam než ementál, a vy si stejně nevšimnete, co jíte. Kvůli šunce jsem paní Pearceové volala dneska ráno. Nevím, co si beze mne počnete. (Odejde)

PANÍ HIGGINSOVÁ

Mám dojem, žeš to děvče zkazil, Henry. Pomalu abych byla kvůli vám dvěma nervózní. Ještě že má tak ráda plukovníka Pickeringa.

HIGGINS

Prosím tě, Pickeringa! Ona si vezme Fredyho. Chacha! Fredyho!!! Fredyho! Chachachacha!!! (Řve směchy)

K O N E C

Program vydalo
Národní divadlo moravskoslezské,
příspěvková organizace statutárního města Ostrava
Čs. legií 148/14, 701 04 Ostrava – Moravská Ostrava
www.ndm.cz

Ředitel Jiří Nekvasil
Šéf činohry Pavel Šimák

Redakce programu Klára Špičková
Výtvarné zpracování programu a plakátu, sazba Lubomír Šedivý
Ilustrace v programu Pavel Borák
Textová korektura Pavel Hruška
Foto plakátu a fotografie ze zkoušky Radovan Šťastný

Tisk Ringier Print CZ a. s.

Nositele autorských práv k dílu zastupuje DILIA,
divadelní, literární, audiovizuální agentura, Krátkého 1, Praha 9,
a Národní divadlo moravskoslezské, příspěvková organizace
statutárního města Ostrava, Čs. legií 148/14,
701 04 Ostrava – Moravská Ostrava.

Činnost Národního divadla moravskoslezského,
příspěvkové organizace statutárního města Ostrava,
je financována z rozpočtu města Ostravy.

Aktivity NDM Jsou také finančně podporovány
Ministerstvem kultury České republiky
a Moravskoslezským krajem.

Mediální partner inscenace

OSTRAVA!!!

Frekvence

Lada Bělašková, David Viktora, v pozadí Anna Cónová,
Miroslav Rataj ad.

David Viktora, Petr Houska

Lada Bělašková, Petr Houska, David Viktora

Petr Houska, Lada Bělašková, Anna Cónová, David Viktora

Anna Cónová, Lada Bělašková

František Večeřa, Petr Houska, David Viktora

František Večeřa, Lada Bělašková, v pozadí Petr Houska

Petr Houska, Lada Bělašková, David Viktora

Veronika Forejtová, Jana Tabrea

David Viktora, Veronika Forejtová

Veronika Forejtová, Renáta Klemensová, Marie Logojdová

David Viktora, Renáta Klemensová, Igor Orozovič, Marie Logojdová,
Veronika Forejtová, Petr Houska

Igor Orozovič, Lada Bělašková

Petr Houska, Lada Bělašková

Lada Bělašková, Veronika Forejtová

David Viktora

David Viktora, Lada Bělašková